

3 Beleidsbegroting: Paragrafen

De begroting bestaat uit een beleidsmatig en een financieel gedeelte. De paragrafen vallen onder het beleidsmatige gedeelte. Zij geven een dwarsdoorsnede van de begroting, gezien vanuit een bepaald beleidsterrein.

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.1.1 Inleiding

Deze paragraaf gaat in op de vraag in welke mate de financiële positie van gemeente Gorinchem toereikend is om de financiële gevolgen van risico's die zij loopt, op te kunnen vangen.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit:

1. De beschikbare weerstandscapaciteit: alle middelen en mogelijkheden om onvoorziene gebeurtenissen op te vangen.
2. De benodigde weerstandscapaciteit: De risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen (zoals voorzieningen) die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente.

3.1.2 Beschikbare weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel is weergegeven hoe de beschikbare weerstandscapaciteit is opgebouwd.

Beschikbare weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 miljoen)	Jaarstukken 2023	Begroting 2025
Algemene reserve	28,4	30,5
Onbenutte belastingcapaciteit	1,8	1,1
Post onvoorzien	0,1	0,1
Meerjarige begrotingssaldi	-1,6	1,3
Totale weerstandscapaciteit	28,7	32,9

- De algemene reserve is als gevolg van de resultaatbestemming 2023 hoger dan de jaarrekening 2023.
- De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door een vergelijking te maken tussen de Gorinchemse OZB-tarieven en de "artikel-12-tarieven". Dit zijn de tarieven die een gemeente minimaal moet heffen om in aanmerking te komen voor financiële steun vanuit het Rijk (via het gemeentefonds). De onbenutte capaciteit wordt incidenteel meegenomen in de weerstandscapaciteit, omdat deze in de praktijk niet snel wordt ingezet. Door de extra verhoging van de OZB-tarieven is een deel van de onbenutte belastingcapaciteit benut.
- Ook de post onvoorzien, die ieder jaar in de begroting staat, wordt slechts incidenteel meegenomen in de weerstandscapaciteit. Er zal namelijk in het eerstvolgende jaar weer een nieuwe post voor onvoorziene zaken in de begroting worden opgenomen.
- De meerjarige begrotingsaldo betreft de optelling van de begrotingssaldi 2025 t/m 2028.

3.1.3 Benodigde weerstandscapaciteit

Om de benodigde weerstandscapaciteit te berekenen, zijn allereerst de risico's geïdentificeerd. Vervolgens is gekeken naar de kans van optreden van het risico: zeer onwaarschijnlijk, onwaarschijnlijk, waarschijnlijk of zeer waarschijnlijk. Deze kansen zijn uitgedrukt in procenten en vermenigvuldigd met de financiële grondslag voor de berekening van het risico (kolom bedrag). Als het risico meerjarige financiële effecten heeft, wordt het risico voor maximaal vier jaar meegenomen in de benodigde weerstandscapaciteit. Jaar 1 voor 100%, jaar 2 voor 75%, jaar 3 voor 50% en jaar 4 voor 25%. Dat betekent dat vanaf het jaar van optreden van een risico de gemeente maximaal vier jaar de tijd heeft om het financiële effect voor 100% in de begroting op te vangen.

In deze paragraaf staan eerst de risico's met een incidenteel financieel effect beschreven. Vervolgens vermelden we de risico's met een structureel financieel effect, als laatste duiden we de risico's waarvoor geen rekening wordt gehouden met een financieel effect voor de benodigde weerstandscapaciteit.

Benodigde weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 miljoen)	Jaarrekening 2023	Kans	Bedrag	2025	2026	2027	2028	Huidig
Incidenteel financieel effect								
1. Gemeentelijke grondexploitaties	4,00		3,60					3,60
2. Hoog Dalem	0,13		0,13					0,13
3. Waarborgen en garanties	2,88	12,5%	23,00					2,88
4. Uitgegeven geldleningen	0,09	12,5%	0,75					0,09
5. Bouwkostenstijging investeringen	3,85	62,5%	4,40					2,75
6 Co-financiering Regiodeal en WoningBouwImpuls	2,81	62,5%	7,50					4,69
<i>Totaal Incidenteel</i>	<i>13,76</i>		<i>39,38</i>					<i>14,14</i>
Structureel financieel effect								
7. Verbonden Partijen	3,13	62,5%	2,00	1,25	0,94	0,63	0,31	3,13
8. Gemeentefonds	1,47	62,5%	1,00	0,63	0,47	0,31	0,16	1,57
9. Leegstand panden	0,42	62,5%	0,19	0,12	0,09	0,06	0,03	0,30
10. Stijging rentekosten	1,88	62,5%		0,13	0,42	0,77	1,11	2,43
<i>Totaal Structureel</i>	<i>6,89</i>		<i>3,19</i>	<i>2,13</i>	<i>1,91</i>	<i>1,77</i>	<i>1,61</i>	<i>7,42</i>
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	20,65		42,57	2,13	1,91	1,77	1,61	21,55

Risico's met een incidenteel financieel effect

1. Gemeentelijke grondexploitaties

De risico's rondom de gemeentelijke grondexploitaties zijn ingeschat op € 3,6 mln (was € 2,0 mln in de begroting 2023). Deze stijging houdt verband met de stijgende rente en de wijzigingen in de BBV notitie rente en heeft effect op de voorziening van Groote Haar. De risico's van de netcongestie zijn reeds verwerkt in de omvang van de voorziening. Omdat de risico's individueel gewogen zijn (conform de voorgeschreven methodiek), is er geen percentage opgenomen in de tabel.

2. Hoog Dalem

De voortgang van het project Hoog Dalem is in zoverre gevorderd dat risico's waarmee in het weerstandsvermogen rekening wordt gehouden zich slechts nog concentreren op de realisatie van het deelplan Middengebied. De risico's hebben betrekking op de planning, opbrengsten en kosten. Het totale risico voor de gemeente is bepaald op € 130.000. De onderliggende risico's zijn individueel gewogen (conform de voorgeschreven methodiek). Daarom is er geen percentage opgenomen in de tabel.

3. Waarborgen en garanties

De gemeente Gorinchem staat voor circa € 23 mln. garant voor leningen van onder andere deelnemingen onderwijsinstellingen en verenigingen. Deze € 23 mln. is de basis voor de berekening van het risico. Van dit bedrag heeft € 7,2 mln. betrekking op Gevudo/HVC en € 1,8 mln. op CV Hoog Dalem. Een verdere onderverdeling van deze garanties staat in de toelichting op de balans in de jaarrekening bij het onderdeel "Niet uit de balans blijvende verplichtingen". De kans dat de gemeente wordt aangesproken voor leningen van deze instanties is ingeschat als erg onwaarschijnlijk (12,5%).

4. Uitgegeven geldleningen

De gemeente Gorinchem heeft circa € 750.000 aan leningen verstrekt aan bijvoorbeeld stichtingen maar ook de startersleningen vallen onder dit risico. Deze € 750.000 vormt daarmee de financiële grondslag voor de berekening van het risico. Voor een onderverdeling van deze uitgegeven geldleningen verwijzen wij u naar de toelichting op de balans in de jaarrekening bij het onderdeel 'Overige langlopende leningen'. De kans dat één of meerdere van deze leningen niet terugbetaald kunnen worden, wordt ingeschat op erg onwaarschijnlijk (12,5%).

5. Bouwkostenstijging

Doordat de inflatie in een dalende trend zit is de bouwkostenstijging in 2023 beperkt gebleven tot 3,2%. Dit ligt in lijn met de indexering van de investeringen (> € 1 mln.) in de Perspectiefnota 2025. In 2021 en 2022 was de inflatie echter hoger dan de indexering. Daarbij zijn ook niet alle investeringen geïndexeerd. Indien de CBS Bouwkosten wordt vergeleken met de doorgevoerde indexering zijn de investeringen voor zo'n 11% minder geïndexeerd. De komende jaren staan diverse investeringen op de agenda. De investeringen uit hoofde van de nieuwe Lingebrug Arkelsedijk/Spijksedijk bedragen bijvoorbeeld ruim € 22 mln. Het uitgangspunt voor dit risico wordt ingeschat op € 40 mln. Voor de investeringen wordt in het weerstandsvermogen dan ook rekening gehouden met een kostenstijging van 11% van € 40 mln en daarmee bedraagt dit risico € 4,4 mln. Omdat de excessieve inflatie tot het verleden lijkt te behoren is de kans op dit risico verlaagd en wordt nu ingeschat op waarschijnlijk (62,5%).

6. Co-financiering van de Regiodeal en Woningbouwimpuls (WBI 6e tranche)

De nieuw gesloten Regiodeal vraagt ook een eigen bijdrage van de gemeente. Bij de verschillende projecten zijn ook verschillende partners betrokken. Hierdoor is de benodigde co-financiering nog niet vast te stellen. Vooralsnog wordt deze op basis van de projecten en het aantal partners ingeschat op € 0,5 mln. Voor de WBI bedraagt de maximale co-financiering € 7 mln. De totale co-financiering wordt nu ingeschat op € 7,5 mln. De kans op dit risico is verhoogd naar waarschijnlijk (62,5%).

Risico's met een structureel financieel effect

7. Verbonden partijen

Gemeente Gorinchem heeft te maken met diverse verbonden partijen. Het aantal verbonden partijen en het financieel en inhoudelijk belang hiervan neemt de laatste jaren toe. In de paragraaf Verbonden partijen wordt nader ingegaan op deze verbonden partijen met bijvoorbeeld een beschrijving van het publiek belang en de risico's. Niet alle risico's die daar genoemd worden, zijn financieel vertaald. De begrotingen van de meeste verbonden partijen worden in het eerste kwartaal van het jaar daarvoor opgesteld. De snel gestegen inflatie van de afgelopen jaren en de daarop volgende CAO-stijgingen is hierdoor niet altijd afdoende meegenomen

in de begrotingen. De verwachting is dan ook dat een aantal verbonden partijen hiervoor een beroep zal doen op de gemeente. Als financiële grondslag voor de berekening van het risico hanteren wij een bedrag van € 2 mln. en schatten wij de kans in op waarschijnlijk (62,5%).

In het risico zijn de partners in het Sociaal Domein niet meegenomen. Deze zijn meegenomen bij het risico Sociaal Domein.

8. Gemeentefonds

De hoogte van het Gemeentefonds heeft de afgelopen jaren een fluctuerend verloop gekend. Dit werd met name veroorzaakt door de algemene economische omstandigheden, het uitgangspunt van 'Samen de trap op, samen de trap af' en periodieke herijkingen van de maatstaven. Met ingang van 2023 is de verdeling van het gemeentefonds herzien. Het doel van deze herziening is een stabiel verdeelmodel dat zo goed mogelijk aansluit bij de kosten van gemeenten. Fluctuaties in het gemeentefonds zijn toch niet geheel uitgesloten, daarom wordt een risicobedrag opgenomen van € 1 mln. (1% van algemene uitkering) met een kans van 62,5%

9. Leegstand panden

In de begroting is ruim € 3 mln. aan huuropbrengsten geraamd. Bij de meeste verhuurde panden is sprake van een meerjarige verhuurovereenkomst en is het risico op leegstand beperkt. Bij enkele panden is het risico groter. Het bedrag voor de panden waar de gemeente risico loopt is ingeschat op € 190.000. Het risico is verlaagd in verband met het verwerken van de huurderiving van Gebouw C in de begroting 2025. Het risico wordt ingeschat op waarschijnlijk (62,5%).

10. Stijging rentelasten

Voor de periode 2025 tot en met 2028 is een berekening gemaakt voor een rentestijging van 0,5%. De effecten per jaarschijf zijn conform de methodiek opgenomen in het weerstandsvermogen voor in totaal € 2,4 mln. Bij deze 0,5% rentestijging zullen de structurele rentelasten vanaf 2028 € 1,1 mln. per jaar hoger zijn dan begroot. In de periode 2029 tot en met 2032 lopen nog leningen af die wellicht geherfinancierd moeten worden. Bij de huidige markttrente kan herfinanciering leiden tot hogere rentekosten. Bij een rente van 3,3% zal volledig herfinanciering op termijn leiden tot € 536.000 hogere rentelasten per jaar.

Voor dit risico is geen bedrag opgenomen in het weerstandsvermogen omdat dit buiten de begrotingsperiode ligt. Daarnaast is er wellicht minder herfinanciering nodig als gevolg van de verkoopopbrengsten van Groote Haar. De kans op dit risico wordt ongewijzigd ingeschat op waarschijnlijk (62,5%)

Risico's zonder financieel effect voor het weerstandsvermogen.

1. Sociaal Domein

Voor de reserve Sociaal Domein is bij de Perspectiefnota 2025 een bandbreedte bepaald van € 4,25 mln. als toereikend om specifieke (incidentele) risico's in het Sociaal Domein af te dekken. Daarom worden de risico's in het Sociaal Domein niet meegenomen in de berekening voor de benodigde weerstandscapaciteit. De financiële ontwikkelingen in het Sociaal Domein zijn niet zonder risico. Het kabinet onderkent dat de rijksmiddelen ontoereikend zijn voor de kosten die in het Sociaal Domein, in het bijzonder in de jeugdzorg, worden gemaakt. De jeugdzorg moet hervormd worden. Op 19 juni 2023 is de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 definitief vastgesteld. Doel van de maatregelen in de Hervormingsagenda is het stelsel kwalitatief verbeteren en financieel houdbaar maken: betere en tijdige zorg en ondersteuning voor jeugdigen en hun gezin, op de juiste plek en wanneer dit nodig is. Het pakket aan maatregelen moet leiden tot lagere uitgaven (€ 1 miljard structureel vanaf 2027). In november 2023 is het implementatieplan verschenen. Dit implementatieplan Hervormingsagenda geeft op hoofdlijnen weer wat er de komende jaren gaat gebeuren en wie welke rol en verantwoordelijkheid daarin heeft. Meerjarig is afgesproken dat gemeenten in hun begroting rekening houden met een besparingspotentieel van ongeveer € 1 miljard (landelijk). Met het afsluiten van de Hervormingsagenda zijn de aanvullende middelen voor de jaren 2024 en 2025 toegevoegd aan het gemeentefonds. Gemeenten

moeten de bijbehorende baten en lasten op realistische wijze in een structureel sluitende begroting verwerken. De afbouw van middelen is in de gemeente Gorinchem conform Rijksbeleid opgenomen in de begroting en heeft daarmee geresulteerd in een stelpost jeugd. De stelpost jeugd is in de begroting 2025 opgenomen voor € 0,4 mln. en loopt in 2027 op naar € 1,9 mln. De toevoeging aan het gemeentefonds van aanvullende middelen voor jeugdzorg voor 2026 en verder vindt plaats na het advies van een deskundigheidscommissie en de besluitvorming. De commissie wordt in januari 2025 en januari 2028 gevraagd een advies uit te brengen. Het advies in januari 2025 is medebepalend voor de stelpost vanaf 2026. Pas na dit advies en besluitvorming daarover worden aanvullende middelen vanaf 2026 toegevoegd aan het gemeentefonds. Ook wordt met terugwerkende kracht naar 2023 en 2024 gekeken. Daarbij kijkt men vooral naar de geleverde inspanning.

2. Waarborggaranties

De huidige boekwaarde van de totale garanties bedraagt circa € 800 mln. Hiervan bestaat circa € 786 mln. uit de garantstellingen door tussenkomst van waarborgfondsen. Dit zijn stichtingen die garant staan voor leningen die kredietverstrekkers zoals banken hebben uitstaan bij woningbouwcorporaties, welzijnsorganisaties, et cetera. De gemeente fungeert als achtervang voor het waarborgfonds. Het risico dat de gemeente wordt aangesproken als achtervang is nagenoeg nihil.

3. Situatie Oekraïne

Op dit moment is lastig in te schatten wat de impact van opvang van vluchtelingen zal zijn voor Gorinchem.

4. Toenemende projectorganisatie en capaciteitsplanning

Het aantal projecten binnen de organisatie is de afgelopen jaren toegenomen. Dit zorgt voor een spanningsveld tussen het aantrekken van medewerkers en de tijdelijke beschikbaarheid van middelen uit hoofde van de projecten. Voor de korte termijn zijn de risico's beperkt maar zodra de voorraad aan projecten kleiner wordt kan dit negatieve impact hebben op het jaarrekeningresultaat als gevolg van onvoldoende dekking voor de personeelskosten. Het uitgangpunt is dat de organisatie inspeelt op een situatie waarin er minder dekking uit projecten voor personeelskosten komt. Daarom wordt voor dit risico geen bedrag opgenomen. Daarnaast is bij de begroting 2023 ruimte gemaakt voor het uitbreiden van de formatie gedurende een periode van 3 jaar (2023 t/m 2025). Wanneer de formatie niet tijdig of onvoldoende wordt afgebouwd of geen andere dekking van personeelskosten wordt gevonden geeft dit een financieel nadeel. Er wordt van uitgegaan dat de organisatie dit risico beheerst. Daarom wordt voor dit risico geen bedrag opgenomen.

Kans/risico waarvoor geen rekening wordt gehouden met een financieel effect voor het weerstandsvermogen

5. Dividendinkomsten

In de Perspectiefnota 2021-2024 is het dividend voor Stedin op nihil gesteld. Er is een kans dat we nog een beperkte dividenduitkering ontvangen de komende jaren. Over de hoogte van dergelijke uitkeringen kan, met de huidige inzichten (energietransitie), geen uitspraak worden gedaan. De benodigde middelen voor de energietransitie zijn nog niet volledig verkregen door Stedin. De kans bestaat dat Stedin wederom een beroep zal doen op haar aandeelhouders. Het Rijk heeft voor € 500 mln. een aandelenbelang genomen om Stedin te faciliteren bij het verzorgen van de energietransitie. Daarnaast lopen overleggen met provincies en gemeenten in het verzorgingsgebied van Stedin die nog geen aandeelhouder zijn. Op dit moment is het niet duidelijk of en voor hoeveel er nog een beroep wordt gedaan op de bestaande aandeelhouders. Voor de dividenduitkering op de preferente aandelen Stedin is afgesproken dat deze worden gebruikt voor afbouw van de schulden via een storting in de aflossingsreserve.

6. IHP

In de Perspectiefnota 2025-2028 is aangegeven dat er onvoldoende ruimte is voor het uitvoeren van IHP. Er wordt gezocht naar oplossingen zoals bijdragen van het Rijk en andere stakeholders. Dit vraagstuk blijft een uitdaging voor de financiële situatie.

7. Cultuurhuis

In de Perspectiefnota 2025-2028 is aangegeven dat de extra kosten van scenario B niet zijn meegenomen. Momenteel wordt een alternatief scenario onderzocht. Het is op dit moment nog niet duidelijk of dit alternatief past binnen de huidige budgetten.

8. Mobiliteit

Voor de Mobiliteitsvisie worden jaarlijkse middelen gereserveerd vanuit de grondexploitaties. De grondexploitaties zitten in hun eindfase. Voor een Mobiliteitsvisie 2.0 zal dan ook een andere manier gevonden moeten worden om middelen te reserveren.

9. Taakstellingen

De afgelopen jaren zijn diverse taakstellingen opgenomen. De nieuwe taakstellingen zijn ook opgenomen in de inleiding. Onderstaand ziet u een overzicht van de realisatie van de bestaande taakstellingen en een overzicht van de nog in te vullen bestaande taakstellingen. Het niet realiseren van deze taakstellingen kan effect hebben op het weerstandsvermogen.

De hogere kosten van het sociaal team worden door gebruik van de IZA-middelen voor 3 jaar gedekt. De beparing op het MJOP Vastgoed wordt voor 2025 opgelost door het inzetten van de SPUK-Sport middelen.

Realisatie bestaande taakstellingen	2025	2026	2027	2028
Jeugdzorg Hervormingsagenda				
Dekking hogere kosten sociaal team	489	489	489	
Besparing MJOP Vastgoed	247			
Efficiency Parkeerketen				
Taakstelling organisatie				

De Hervormingsagenda Jeugdzorg maakt een groot deel uit van de nog te realiseren taakstellingen. De verwachting is echter dat deze taakstelling meebeweegt met de hervormingsagenda van het Rijk en dient uit dien hoofde dan ook in een ander perspectief geplaatst te worden.

Nog te realiseren bestaande taakstellingen	2025	2026	2027	2028
Jeugdzorg Hervormingsagenda	445	1.844	1.945	1.945
Dekking hogere kosten sociaal team				489
Besparing MJOP Vastgoed		247	247	247
Efficiency Parkeerketen	100	100	100	100
Taakstelling organisatie	182	182	182	182
Totaal nog te realiseren bestaande taakstellingen	727	2.373	2.474	2.963

Nieuwe taakstellingen	2025	2026	2027	2028
Nog in te vullen taakstelling subsidies	44	143	309	309
Nog in te vullen taakstelling efficiency organisatie		175	200	225
Nog in te vullen taakstelling sociaal domein			178	168
Totaal nog te realiseren nieuwe taakstellingen	44	318	687	702

3.1.4 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen (ook wel weerstandsratio) is de deling van de beschikbare weerstandscapaciteit door de benodigde weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen	Ruim voldoende	Jaarstukken 2023	Begroting 2025
Weerstandsvermogen	$1,4 \leq x < 2,0$	1,39	1,53

De weerstandsratio ligt binnen de door de raad vastgestelde bandbreedte van 1,4 en 2,0. Exclusief het meerjarige begrotingssaldo komt de weerstandsratio op 1,47. Indien de onttrekking aan de algemene reserve van 3,8 mln wordt meegenomen worden deze ratio's 1,34 respectievelijk 1,29.

3.1.5 Financiële kengetallen

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting en/of de balans. Deze kengetallen kunnen behulpzaam zijn bij het beoordelen van de financiële positie van de gemeente. Elk kengetal lichten we toe en vergelijken we met signaleringswaarden van de provincie Zuid-Holland. De provincie hanteert de volgende drie categorieën: minst risicovol, neutraal en meest risicovol. Wij benadrukken dat we voorzichtig moeten omgaan met conclusies te trekken uit individuele kengetallen. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden bekeken.

Netto schuldquote

Netto schuldquote (bedragen x € 1.000 ; stand ultimo boekjaar)	Jaarstukken 2023	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
A Vaste schulden	89.090	149.445	175.159	187.370	186.793
B Netto vlottende schuld	7.664	10.000	10.000	10.000	10.000
C Overlopende passiva	22.348	10.287	10.180	10.357	9.030
D Financiële vaste activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	3.391	4.209	4.198	4.198	4.198
E Uitzettingen < 1 jaar	14.075	7.000	7.000	7.000	7.000
F Liquide middelen	1.852	0	0	0	0
G Overlopende activa	6.563	1.000	1.000	1.000	1.000
H Totale baten (exclusief mutaties reserves)	169.334	182.318	162.894	164.757	159.028
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	55%	86%	112%	119%	122%
Financiële vaste activa (exclusief uitstaande leningen)	2.643	2.643	2.643	2.643	2.643
I Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G-I)/H x 100%	55%	87%	113%	120%	123%

Signaleringswaarde provincie: <90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal en >130% is meest risicovol

De netto schuldquote is het totaal van de leningenportefeuille verminderd met de eigen middelen. Hierdoor ontstaat een indicatie van de druk van de rentelasten op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre de gemeente geld doorleent, is ook de netto schuldquote exclusief doorgeleende gelden weergegeven. De netto schuldquote neemt toe in de komende jaren, voornamelijk als gevolg van de geplande nieuwe investeringen. Deze leiden tot een toename van de schulden. De schuldquote gaat fors oplopen richting de categorie meest risicovol. Deze ontwikkeling is in aanloop naar de Perspectiefnota 2021-2024 onderkend. Dit is mede de reden geweest dat er maatregelen zijn getroffen om de schuldpositie niet verder op te laten lopen. Op basis van de huidige keuzes, inzichten en prognoses zal de schuld na 2028 afnemen. De oplopende netto schuldquote zal van minst risicovol in de signaleringswaarde van de provincie verschuiven naar de bovenkant van neutraal.

Solvabiliteitsratio

Solvabiliteit (in procent)	Jaarstukken 2023	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
A Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	107.593	112.021	113.228	112.810	111.687
B Balanstotaal	249.600	303.448	331.134	343.388	341.641
Solvabiliteit (A/B) x 100%	43%	37%	34%	33%	33%

Signaleringswaarde provincie: >50% is minst risicovol, 20-50% is neutraal en <20% is meest risicovol

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de verhouding van het eigen vermogen tot het balanstotaal. Dit laat zien dat we op de lange termijn aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen. De dalende solvabiliteitsratio

wordt veroorzaakt door het stijgende balanstotaal als gevolg van de geplande investeringen. Het stijgende balanstotaal neemt risico's met zich mee. Op basis van de signaleringswaarde is de solvabiliteitsratio neutraal.

Structurele exploitatieruimte

	Structurele exploitatieruimte (bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2023	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
A	Totale structurele lasten	160.362	160.324	145.300	149.352	143.585
B	Totale structurele baten	164.420	166.357	148.347	151.063	145.781
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	0	24	24	24	24
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	74	25	75	75	50
E	Totale baten	194.872	197.278	167.967	167.183	160.711
	Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	2,1%	3,1%	1,8%	1,1%	1,4%

Signaleringswaarde provincie: >0% is minst risicovol, = 0% is neutraal en <0% is meest risicovol

Het kengetal structurele exploitatieruimte laat zien of de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten te dekken. De signaleringswaarde structurele exploitatieruimte komt voor de begroting 2025 uit op het minst risicovol.

Grondexploitatie

	Grondexploitatie (bedragen x € 1.000 ; stand ultimo boekjaar)	Jaarstukken 2023	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
A	Bouwgronden in exploitatie	49.326	63.285	67.995	62.709	61.171
B	Totale baten (exclusief mutaties reserves)	169.334	182.318	162.894	164.757	159.028
	Grondexploitatie (A/B) x 100%	29%	35%	42%	38%	38%

Signaleringswaarde provincie: <20% is minst risicovol, 20-35% is neutraal en >35% is meest risicovol

Het kengetal grondexploitatie geeft de boekwaarde van grondexploitatie weer ten opzichte van de totale baten van de gemeente. Dit kengetal geeft twee zaken weer. Allereerst is er een risico dat de gemeente bij verkoop van de gronden niet de gehele boekwaarde kan realiseren. Als tweede kan een hoge boekwaarde wel betekenen dat bij verkoop de opbrengsten (incidentele baten) gebruikt kunnen worden om bijvoorbeeld de leningenportefeuille af te bouwen. Op basis van de signaleringswaarde komt de signaalwaarde in de categorie meest risicovol. Dit wordt met name veroorzaakt door de grondexploitatie Groote Haar, waarvoor de investeringen eerst moeten worden gedaan, maar de inkomsten pas later (buiten dit meerjarenperspectief) gerealiseerd zullen worden.

Belastingcapaciteit

	Belastingcapaciteit (bedragen in euro's)	Jaarstukken 2023	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	319	353	353	353	353
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	203	201	201	201	201
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	372	400	400	400	400
D	Eventuele heffingskorting	0	0	0	0	1
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	894	954	954	954	953
F	Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin (in jaar t -1)	944	994	994	994	994
	Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%	95%	96%	96%	96%	96%

Signaleringswaarde provincie: <95% is minst risicovol, 95-105% is neutraal en >105% is meest risicovol

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk van de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde van 100%. De komende jaren ligt de belastingdruk rond het landelijk gemiddelde en deze is op basis van de signaleringswaarde van de provincie neutraal.

Financiële kengetallen in perspectief

Kengetallen	Jaarstukken 2023	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto schuldquote	55%	86%	112%	119%	122%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	55%	87%	113%	120%	123%
Solvabiliteitsratio	43%	37%	34%	33%	33%
Structurele exploitatieruimte	2,1%	3,1%	1,8%	1,1%	1,4%
Grondexploitatie	29%	35%	42%	38%	38%
Belastingcapaciteit	95%	96%	96%	96%	96%

Signaleringswaarde: groen is minst risicovol, oranje is neutraal en rood is meest risicovol

Kengetallen die op groen staan beoordelen we als een positieve situatie. Kengetallen die op rood staan, geven aanleiding tot zorgen en vragen dus nadere aandacht.

Vanaf 2026 neemt het aantal groene kengetallen af. Er is nog steeds een trend van oplopende schulden, daardoor afnemende solvabiliteit en een hoog geïnvesteerd vermogen in de grondexploitaties. Met de ingezette lijn bij de Perspectiefnota 2021 (op basis van gesprekken met de klankbordgroep Financiën) is ingegrepen om deze financiële trend in de hand te houden en de risico's te beperken. Vanaf 2028 zullen de schulden afnemen.

3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

3.2.1 Inleiding

We maken voor de kapitaalgoederen onderscheid tussen vastgoed en niet-vastgoed. Per categorie worden de kapitaalgoederen nader toegelicht, inclusief het daarbij behorende onderhoud.

3.2.2 Vastgoed

De gemeente Gorinchem heeft vastgoed in eigendom. Hiermee kan zij sturen op gewenste maatschappelijke ontwikkelingen en doelstellingen. Het vastgoed is onderverdeeld naar maatschappelijk, commercieel en overig. Beslissingen over de aan- en verkoop van vastgoed worden genomen op basis van strategische overwegingen. Wanneer vastgoed niet langer bijdraagt aan de realisatie van beleidsdoelstellingen, wordt het verkocht.

In de afgelopen jaren is de vastgoedportefeuille al aanzienlijk verkleind. Gezien de huidige financiële situatie van de gemeente is echter opnieuw gekeken of er nog meer vastgoed, zowel panden als percelen, kan worden afgestoten. In 2025 zullen enkele objecten welke niet door een maatschappelijk partij worden gebruikt, verkocht worden. De komende periode zal ook aandacht worden besteed aan het efficiënter huisvesten van maatschappelijke partijen, zodat in de komende jaren mogelijk nog meer vastgoed afgestoten kan worden. Daarnaast wordt gewerkt aan een verdere verduurzaming van de resterende gemeentelijke gebouwen (kernvoorraad).

Het onderhoud van de panden wordt uitgevoerd volgens het meerjarenonderhoudsplan (MOP), dat in 2022 is vastgesteld en verwerkt in de begroting van 2023 en verder. Alle gebouwen hebben een 0-meting ondergaan en zijn opgenomen in het vastgoedsysteem. Het MOP wordt jaarlijks geactualiseerd binnen de beschikbare budgetten, waarbij grote onderhoudswerkzaamheden nauwkeuriger worden ingepland. Dit proces zorgt voor een actueel beeld van de bouwkundige staat, de onderhoudsplanning en de bruikbaarheid van de panden. In 2025 worden voorbereidingen getroffen voor een actualisatie van het MOP in 2026. Waar nodig zullen opnieuw 0-metingen worden uitgevoerd en wordt gekeken of de verwachte kosten nog in lijn zijn met de huidige marktprijzen. Ook wordt er overgestapt naar een nieuw MOP-systeem, omdat het huidige systeem niet langer wordt ondersteund door de leverancier.

Het MOP bevat ook quick wins voor de verduurzaming van de panden, zoals de installatie van dubbel glas of een duurzamere CV-ketel. Waar mogelijk worden CO₂-besparende maatregelen gecombineerd met reeds geplande werkzaamheden. In 2023 is het werkprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed vastgesteld, waarmee negen panden uit de kernportefeuille worden verduurzaamd. In 2024 is de uitvoering van dit programma gestart, en in 2025 wordt dit verder uitgerold, met voortzetting in 2026 en 2027. Waar mogelijk wordt DUMAVA-subsidie aangevraagd om deze verduurzaming te ondersteunen. Hiermee kan de gemeente voldoen aan de afspraken in het kader van de energietransitie 2050.

Tot slot zijn er twee vastgoedprojecten die in het oog springen: de nieuwbouw van het Caribabad en toekomsvisie voor De Nieuwe Doelen. Voor het Caribabad loopt op het moment van schrijven de aanbesteding voor een Design and Build. Voor De Nieuwe Doelen wordt in het najaar van 2024 een besluit verwacht over de toekomstige invulling van dit pand. Welk besluit dit ook wordt, het zal effecten hebben op het pand en de ambtelijke organisatie.

Feitelijke gegevens van het gemeentelijk vastgoed

De gemeente heeft momenteel 84 panden in eigendom. Deze panden zijn naar soort vastgoed onderverdeeld volgens de vastgestelde vastgoedlijst en in onderstaande, geactualiseerde, tabel opgenomen.

Soort vastgoed	Sublabel	Aantal 2023	Aantal 2024
Maatschappelijk vastgoed	Onderwijs	32	32
	Sport	8	8
	Welzijn	5	5
	Cultuur	3	3
	Economie en Toerisme	3	3
	Erfgoed/historie	14	14
	Intern vastgoed (bestuurlijke en ambtelijke huisvesting)	5	5
Commercieel vastgoed	Horeca	1	1
	Kantoor	0	0
	Detailhandel	0	0
	Bedrijfsruimte	3	3
	Kinderdagverblijf/BSO	1	1
Overig vastgoed	Woningen	5	4
	Ontwikkelingsvastgoed	5	5

3.2.3 Niet-vastgoed

In de openbare ruimte verstaan we onder kapitaalgoederen: wegen, wandel- en fietspaden, civiele kunstwerken, groen, bomen, speelvoorzieningen, riolering, oppervlaktewater, straatmeubilair en verlichting. De kwaliteit van de kapitaalgoederen is van directe invloed op hoe trots de inwoners zijn op hun gemeente. Maar ook op de veiligheid van de gebruikers en voor de leefbaarheid, toegankelijkheid, beleving, aanzien en uitstraling van onze gemeente.

Wegen

Het beheer en onderhoud van de wegen wordt gevoerd op basis van het beleids- en beheerplan 2025-2029. Onder het wegbeheer vallen de gemeentelijke wegverhardingen (asfalt, bestrating en halfverhardingen), de wegbermen en de wegmarkering. Het totale areaal aan wegverhardingen bedraagt ongeveer 1,84 miljoen vierkante meter. Het gewenste kwaliteitsniveau is niveau Basis (heel en veilig, comfortabel begaanbaar). Iedere twee jaar wordt een weginspectie uitgevoerd en wordt een jaar- en meerjarenplan opgesteld voor het benodigde onderhoud en de vervangingsopgaven. Dit meerjarenplan geeft voor de eerste twee planjaren de concrete opgave en voor de planjaren 3 tot 5 inzage in de opgave die er waarschijnlijk aankomt. Het meerjarenplan wordt integraal afgestemd met de verschillende disciplines bij Stadsbeheer en Stadsontwikkeling, waaronder de disciplines Mobiliteit en Riolering. Waar nodig worden multidisciplinaire opgaven gedefinieerd en gerealiseerd. Ook wordt door werk-met-werk te maken gestreefd naar het realiseren van kansen op het vlak van verkeersveilig en het klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte. Het huidige onderhoudsniveau varieert per straat/weg zeer sterk. Van een zeer lage kwaliteit tot goed op orde. Hierin wordt over de periode 2025-2029 een inhaalslag gerealiseerd.

Groen

We voelen ons prettiger in een groenere omgeving. Groen is ook een belangrijk middel voor klimaatadaptatie en biodiversiteit. Voor 2025 staat groenbeheer echter voor een aantal uitdagingen door de financiële situatie van de gemeente. Zo wordt ongeveer 10% van onze bodembedekkende heesters omgevormd naar gazon of berm. In het kader van de motie 'A right to challenge!' krijgen bewoners eerst actief de gelegenheid om het onderhoud van perken en groenstroken zelf op te pakken.

Een deel van ons groenareaal wordt momenteel beheerd op beheerniveau A, maar dit wordt teruggebracht naar beheerniveau B. Tot slot wordt het totaal beschikbare budget niet vergroot voor het areaal dat erbij komt. We zullen daarom slim en efficiënt met de beschikbare middelen om moeten gaan.

Riolering

In 2020 is een nieuwe Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) 2020-2025 vastgesteld. Dit plan betreft de beleidsmatige, financiële en technische basis voor het onderhoud van het rioolstelsel. Hierin zal onder andere € 200.000 per jaar opgenomen voor klimaatadaptieve werkzaamheden in de stad. In 2025 zal dit budget onder andere worden ingezet om verhardingen te vervangen voor groen, zoals middengeleiders en versteende pleintjes. Een groot deel van de rioleringswerkzaamheden zal in 2025 plaatsvinden in de Gildewijk (Schepenenstraat en omgeving). Naast onze eigen beheer en onderhoudswerkzaamheden onder de grond hebben we ook te maken met de ondergrondse werkzaamheden van onze netwerkpartners Oasen, STEDIN en HVC (warmtenet) en de aanleg van het glasvezelnetwerk. Momenteel wordt er gewerkt aan een programma water en riolering 2026-2030. Vanaf 1 januari 2026 is dit programma van kracht. Het programma water en riolering is de opvolger van het huidige GRP. Tijdens het opstellen van het nieuwe programma riolering zal opnieuw worden onderzocht welke budgetten er nodig zijn en hoe deze kunnen worden gefinancierd.

Water

De gemeente heeft zorg voor oppervlakte-, grond-, hemel – en afvalwater. In 2020 is een nieuw gemeentelijk Riolerings Plan (GRP 2020-2025) vastgesteld. Momenteel wordt gewerkt aan een opvolgend omgevingsprogramma water en riolering 2026-2030. Dit omgevingsprogramma ligt in lijn met de omgevingswet en omgevingsvisie van gemeente Gorinchem.

Klimaatverandering is één van de meest ingrijpende veranderingen waarop ingespeeld gaat worden. Dat doen we partners in de stad zoals het Waterschap, Rijkswaterstaat en Oasen. De plannen worden door ons uitgevoerd. Zowel het huidige GRP als ook het nieuwe omgevingsprogramma water en riolering geeft aan hoe maatregelen kunnen worden gefinancierd en wat de gevolgen zijn voor de ontwikkeling van het tarief rioolheffing.

Veerboten

De Veerdienst beschikt momenteel over zeven veerboten (twee autoveerboten, twee elektrische voet-fiets boten en drie veertaxi's). De onderhoudskosten zitten conform de businesscase in de reguliere begroting.

Havens

Onder de havens vallen:

- De Lingehaven met het havenkantoor, het voorzieningengebouw, de dienstwoning en alle in de haven aanwezige bruggen, sluisen, steigers en remmingswerken;
- De dienstensteiger, een passantensteiger en de steigers van de veerdienst die buiten de waterpoort zijn gelegen en alle overige steigers in de Lingehaven;
- De Handelskade en de loswal.

De Lingehaven omvat de Lingesluis, Visbrug, de Peterbrug, de Korenbrug, de kademuren Het Eind, de kademuren Kriekenmarkt, kademuren Appeldijk, kademuren Havendijk, kademuren Kortendijk, frontmuren Voorhaven, kademuren Buiten de Waterpoort, kademuren Duivelsgracht, de Waterpoort, historische haven, Ondervloed, twee historische sluisen en voorhaven Lingezijde en Merwedezijde.

Het onderhoud aan de havens gebeurt aan de hand van meerjarenonderhoudsplannen. Het onderhoud van de steigers in Sleeuwijk, Woudrichem, Werkendam en Hardinxveld-Giessendam komt voor rekening van de betreffende gemeente met uitzondering van de aluminium laadkleppen die door de gemeente Gorinchem worden onderhouden.

Civiele kunstwerken, bruggen en beschoeiingen

Met civiele kunstwerken bedoelen we civieltechnische constructies zoals bruggen (Gorinchem telt 321 civiele Kunstwerken en bruggen), damwanden, duikers, kade- en keermuren. Ook oeverbescherming rekenen we tot dit areaal (ruim 64 km binnen Gorinchem). En binnen dit areaal worden ook de kunstwerken (Gorinchem heeft 111 beelden-kunstwerken) in de stad gerekend. We onderhouden de (civiele) kunstwerken en bruggen volgens het beheerplan (2020). In 2025 voeren we werkzaamheden uit aan de Station kade, Vervangen we beschoeiingen en daarnaast starten we het met het vervangen van de keerwand en de 2 houten bruggen bij Den Uylstraat/Dr. W. Dreesstraat.

Openbare verlichting

Goede openbare verlichting geeft sfeer, een gevoel van sociale veiligheid en vergroot de verkeersveiligheid. Het is daarom van belang dat we de openbare verlichting goed op orde hebben. Gorinchem telt 8.076 lichtmasten. We hebben de uitvoering van het beheer en onderhoud ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling Bureau OVL. Het onderhoudscontract is via Bureau OVL bij een aannemer weggelegd. Met de vervanging naar LED werken we aan het verminderen van energieverbruik. In 2024 zijn we begonnen met het 'verledden' van de openbare verlichting in de stad.

3.2.4 Meerjarenonderhoudsplannen (MOP)

Voor het planmatig onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen zijn meerjarenonderhoudsplannen opgesteld. Uitzondering daarop zijn de kapitaalgoederen groen en veerboten. De onderhoudskosten voor groen zijn jaarlijks ongeveer gelijk en daar is geen sprake van groot onderhoud. Hiervoor is een structureel exploitatiebudget geraamd. Voor de onderhoudskosten voor de (elektrische) veerboten zijn exploitatiebudgetten opgenomen, welke conform de samenwerkingsovereenkomst worden doorberekend aan de deelnemende oevergemeenten. Voor het reguliere onderhoud van de riolering zijn jaarlijkse exploitatiebudgetten beschikbaar, welke gedekt worden via de riooltarieven. Voor de vervanging van de riolering worden conform het GRP jaarlijkse budgetten geraamd. Deze worden gedekt uit een vervangingsvoorziening, welke gevoed wordt uit de rioolheffing. Voor wegbeheer wordt er gewerkt met een meerjaren onderhoud- en vervangingsplan.

3.2.5 Kwaliteitsniveau en onderhoudslasten per kapitaalgoed

In onderstaande tabel is per kapitaalgoed het kwaliteitsniveau van onderhoud en de onderhoudslasten weergegeven zoals deze in de meerjarenbegroting 2025-2028 zijn opgenomen. Het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed voldoet aan het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau. Indien van toepassing wordt aan de wettelijke normen voldaan. Er zijn momenteel geen onveilige situaties. Op het gebied van wegen is een nieuw onderzoek gedaan waarin is geconstateerd dat er achterstalligheid is of kan gaan ontstaan. Hiervoor zijn structureel middelen beschikbaar gesteld.

Kwaliteitsniveau onderhoud kapitaalgoederen en bijbehorende onderhoudslasten (bedragen x € 1.000)	Kwaliteitsniveau	Jaarlijkse storting in voorziening groot onderhoud	Gepland groot onderhoud jaarschijf 2025	Jaarlijks budget regulier (klein) onderhoud
<u>Gebouwen:</u>				
- woningen en panden	normaal en instandhouding	74	93	33
- onderwijspanden	normaal en instandhouding	481	262	256
- panden SGS	normaal	354	468	22
- panden t.b.v. kunstuitoefening	normaal	107	138	72
- panden maatschappelijke zorg	normaal	14	10	10
- gemeentelijk onroerend goed	normaal	396	297	499
		1.426	1.268	892
Wegen	zie Buitengewoon Groen ¹	0	0	2.866
Groen	zie Buitengewoon Groen ²	24	2	1.075
Riolering	Conform GRP ³	0	0	110
Water	geen kwaliteitsniveau vastgesteld ⁴	0	0	21
Veerboten	geen kwaliteitsniveau vastgesteld	0	0	233
Havens	normaal	100	25	0
Bruggen, kunstwerken en duikers	normaal	122	4	0
Monumenten	normaal	167	224	94
Parkeergarages	normaal	143	183	153
Buitensportaccommodaties	normaal	481	13	107
Openbare verlichting	normaal	12	31	75
Kunst	normaal	15	7	40
	Totaal	2.491	1.757	5.665

1. Bij de vaststelling van het beleidskader (Buitengewoon Groen) is ook gekozen voor gebiedsdifferentiatie, waardoor - via maatwerk - verschillende kwaliteitsniveaus zijn vastgesteld. Deze verschillen dus per gebied/woonwijk en variëren van exclusief, bijzonder niveau, plus niveau tot standaard niveau. Zie hiervoor verder het beleidskader. Het ambitieniveau op basis van het beleids- en beheerplan wegen 2025-2029 is niveau basis. Dit wijkt met het oog op de financiële haalbaarheid af van het beleidskader Buitengewoon Groen.
2. Bij de vaststelling van het beleidskader Visie en beleidsplan Openbare ruimte Buitengewoon Groen is ook gekozen voor gebiedsdifferentiatie, waardoor - via maatwerk - verschillende kwaliteitsniveaus zijn vastgesteld. Deze verschillen dus per gebied/woonwijk en variëren van exclusief, bijzonder niveau, plus niveau tot standaard niveau. Zie hiervoor verder het beleidskader.
3. In (een bijlage van) het GRP worden de doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden beschreven. Dit is de kwaliteit die met het GRP wordt beoogd.
4. Het beheer van de watergangen is de verantwoordelijkheid van het Waterschap Rivierenland. Zij voeren hier de regie en stellen het kwaliteitsniveau vast.

3.3 Financiering

3.3.1 Inleiding

Financiering betreft de wijze waarop de gemeente leningen aantrekt en eventueel overtollig geld (tijdelijk) uitzet. Beleidskaders voor financiering zijn nodig om de rentelasten te beperken en de risico's te beheersen.

Bij het instellen van het Investerings- en Schuldenplafond is een streefrichting van € 115 mln. bepaald als bedrag waarbij de schulden en de daarbij horende renterisico's en de risico's met betrekking tot de totale lasten van de investeringen houdbaar blijven. Tijdens de investeringssessie in 2024 is aangegeven dat door het indexeren van het investeringsplafond en de bijstellingen van de grondexploitaties de schuld per 31-12-2040 wordt ingeschat op € 123,4 mln. De absolute schuld en het renterisico zijn dan ook hoger dan de oorspronkelijke streefrichting. De schuldquote is door met name de stijgende algemene uitkering niet substantieel verslechterd. De flexibiliteit van de begroting is door de hogere structurele rentelasten afgenomen. Voor de beheersing van de schulden blijft het dan ook belangrijk om binnen het investeringsplafond te opereren. Het is nu vooral zaak hier goed op te blijven sturen en monitoren. Zo zal de schuldpositie de eerste jaren nog oplopen, maar daarna wordt een substantiële afbouw van de schulden ingezet als gevolg van de verkopen op Groote Haar. De afbouw van de schuld omvang is het belangrijkste instrument om bij rentestijgingen de begroting betaalbaar te houden en een sluitende begroting te kunnen blijven presenteren.

3.3.2 Financieringsportefeuille

In onderstaande tabel wordt de meerjarige ontwikkeling van onze langlopende leningportefeuille, extra (her-) financieringsbehoefte en rente- en aflossingsverplichtingen weergegeven per 1 januari van het betreffende jaar.

Financieringsportefeuille (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Stand langlopende leningen per 1-1	109.626	149.445	175.159	187.370
Aflossingsverplichtingen	10.060	11.564	10.069	6.573
Financieringsbehoefte kort	10.000	10.000	10.000	10.000
Rentebetelingsverplichtingen	3.552	4.615	5.298	5.610

Financieringsbehoefte

Om de financieringsbehoefte te bepalen zijn de volgende twee zaken belangrijk: (1) de boekwaarde van de investeringen en de voorraden gronden en (2) de financieringsmiddelen. Allereerst kijken wij naar de verwachte ontwikkeling van de boekwaarde van zowel lopende als nieuwe investeringen en voorraden gronden van 2025 tot en met 2028. Als tweede kijken wij naar de externe en de interne financieringsmiddelen. De externe financieringsmiddelen zijn de langlopende leningen en de kortlopende leningen. De interne financieringsmiddelen zijn de reserves en de voorzieningen. De financieringsbehoefte is vervolgens het saldo van de investeringen en de voorraden gronden minus de beschikbare financieringsmiddelen. Een financieringstekort lost de gemeente op door het aantrekken van nieuwe kortlopende of langlopende leningen. Conform het Treasurybeleid sluit de gemeente Gorinchem kortlopende leningen in principe af totdat de targetrente bereikt is, dan wel de kasgeldlimiet is bereikt. In bovenstaand overzicht zijn de langlopende leningen weergegeven en het bedrag dat kortlopend gefinancierd wordt. De doelstelling van het Treasurybeleid is om het hieruit voortkomende renterisico zoveel mogelijk te beperken. De toename in de langlopende leningen is hoofdzakelijk het gevolg van nieuwe investeringen die (voor)gefinancierd moeten worden.

Leningen

De leningenportefeuille bestaat per 1 januari 2025 uit 16 leningen, waarvan 12 fixe leningen. Hiervan worden er in 2025 twee afgelost, totaal € 8,5 mln. De huidige 10-jaars rente voor nieuwe leningen is circa 3,3%.

Opgenomen geldleningen	Gemiddeld rentepercentage	Restant hoofdsom per 1-1-2025 (bedragen x € 1.000)	Laatste jaar aflossing
Kortlopende schulden	0,37%	8.500	2025
Langlopende schulden	1,72%	69.034	2031*
Totaal		77.534	

* Gemiddelde jaar van aflossing van de leningenportefeuille

3.3.3 Renteontwikkeling

De afgelopen jaren is de rente fors gestegen. Het rentebudget is hiervoor verhoogd in de Perspectiefnota 2024-2027 en de Begroting 2024. Op basis van de huidige uitgangspunten kunnen de rentelasten van de geplande investering worden voldaan. Voor het verloop van de rentelasten verwijzen we naar de tabel bij het onderdeel financieringsportefeuille.

Bij de Perspectiefnota 2025-2028 is de interne rekenrente bepaald op 1,4%, dit is een stijging van 0,1% ten opzichte van vorig jaar. De stijging van de rekenrente volgt op de ontwikkeling van de rente voor het aantrekken van (lang) vreemd vermogen in combinatie met de verwachte toename van de schulden.

Met ingang van de begroting 2025 is de methode van rentetoerekening toe te rekenen aan de grondexploitatie gewijzigd in verband met nieuwe BBV-regels. Deze werd bepaald op de verhouding vreemd vermogen en totaal vermogen en het gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille. De rente voor grondexploitatie 2024 was 1,04%. Deze wordt nu bepaald op basis van de rekenrente, dus 1,4%, een stijging van 0,36%. Zoals in de jaarrekening aangegeven heeft dit met name een grote impact op de verliesvoorziening van Groote Haar. Hiervoor is in de tussenrapportage 2024 een storting in de voorziening opgenomen.

3.3.4 Renterisico's

Een gemeente moet haar renterisico's beheersen door middel van onder andere de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De overheid stelt grenzen aan het totaal van kort geld, omdat rentefluctuaties grote gevolgen kunnen hebben voor de rentelasten in de (meerjaren)begroting. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)	2025 kwartaal 1	2025 kwartaal 2	2025 kwartaal 3	2025 kwartaal 4
Toegestane kasgeldlimiet	16.707	16.707	16.707	16.707
Werkelijke kasgeldlimiet	10.000	10.000	10.000	10.000
Ruimte	6.707	6.707	6.707	6.707

Elk kwartaal is er een ruimte van € 6,7 mln. Hiermee voldoen we ruimschoots aan de kasgeldlimiet. In het rentebeleid is vastgelegd dat, binnen de kaders van de kasgeldlimiet, optimaal gebruik gemaakt wordt van kortlopende financieringen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt de omvang van de jaarlijkse aflossingen en de leningen die voor renteherziening in aanmerking komen. De renterisiconorm is vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Toegestane renterisico	39.311	33.337	33.253	31.810
Werkelijke renterisico	10.060	11.564	10.069	6.573
Ruimte	29.252	21.773	23.185	25.237

Uit bovenstaande tabel blijkt dat wij binnen de grenzen van de renterisiconorm opereren.

3.3.5 Schatkistbankieren

Gezien de huidige planning van uitgaven en inkomsten zijn er in 2025 geen schatkistgelden beschikbaar en zal het verplichte schatkistbankieren voor onze gemeente in de praktijk niet snel een rol spelen.

3.4 Bedrijfsvoering

3.4.1 Inleiding

Op basis van het BBV is de gemeente verplicht om de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering te verstrekken. Onder bedrijfsvoering verstaan we de sturing en beheersing van de ondersteunende processen binnen de organisatie. De paragraaf Bedrijfsvoering schetst op hoofdlijnen de manier waarop onze organisatie haar ambities wil bereiken en welke middelen daarvoor nodig zijn.

3.4.2 Personeels- en organisatiebeleid

Strategisch HRM

In 2025 wordt het project functiehuis/loongebouw afgerond en dit zal in het teken staan van de implementatie van een nieuw systeem: huidige functiebeschrijvingen worden omgezet en medewerkers worden ingedeeld.

Organisatie klaar voor de toekomst: de strategische personeelsplanning wordt geactualiseerd om aan te kunnen blijven sluiten bij toekomstige ontwikkelingen. Daarnaast staat ontwikkeling van medewerkers centraal die inmiddels gebruik kunnen maken van een groot aanbod op de Gorinchem academie.

De projecten arbeidsmarktcommunicatie en onboarding gaan in 2025 over naar de uitvoerende fase.

Het bieden van een veilige werkomgeving aan medewerkers, heeft permanente aandacht. We werken aan bewustwording bij iedereen en zorgen dat medewerkers weten waar ze terecht kunnen indien ze intern of extern geconfronteerd worden met vormen van ongewenst gedrag.

Formatie

Formatie	2025	2026	2027	2028
Fte's	353	332	328	328

De formatie loopt de komende jaren terug, omdat hierin een aantal tijdelijke formatieplaatsen is opgenomen. Het sterkste is dat te zien in de overgang van 2025 naar 2026. Dit komt omdat in de PPN 2023 een aantal formatie-uitbreidingen voor 3 jaar (2023 t/m 2025) is toegekend.

Ziekteverzuim

Verzuimbegeleiding is een doorlopende activiteit. We zien (ook landelijk) dat psychisch verzuim aandacht blijft vragen en niet altijd werkgerelateerd is. Tijdig in gesprek met medewerkers en proactief inzetten op het voorkomen van uitval blijken succesvol. Leidinggevenden, samen met de bedrijfsarts en de bedrijfsverpleegkundige, zetten hierop in.

Het aandachtspunt vitaliteit uit de Cao Gemeenten wordt uitgewerkt.

Organisatie

De Peilstok waarmee we meten hoe het staat met de organisatieontwikkeling, wordt ook in 2025 ingezet. Per peilstok wordt ingezoomd op een onderwerp waarvoor de keuze gemaakt wordt op basis van uitkomsten van eerdere peilstokken of op basis van actualiteiten in de organisatie.

Projectmatig werken heeft de aandacht, niet alleen als het gaat om de toepassing van de methodiek maar ook als het gaat om de ontwikkeling naar een apart projectenbureau binnen de organisatie. Het streven is om van daaruit projecten in de domeinen ruimte, sociaal en bedrijfsvoering te bemensen met projectleiders.

3.4.3 Informatisering en automatisering

Ook in 2025 werken we aan het bij de tijd houden van het gemeentelijke ICT landschap. Een nieuwe financiële applicatie is in gebruik genomen, de gemeentelijke web en telefonievoorzieningen worden vernieuwd, er wordt gekeken naar de realisatie van een E-depot (een voorziening voor het duurzaam bewaren van archiefmateriaal in digitale vorm), et cetera.

Vanzelfsprekend is er daarbij aandacht nodig voor de harde kant van de ICT (applicaties en computerapparatuur). Maar meer en meer verschuift de aandacht naar het document- en gegevenslandschap (samenhang, kwaliteit, vindbaarheid, blijvende beschikbaarheid, de samenhang tussen offline- en online processen en -voorzieningen, samenwerking in ketens met partners en leveranciers, effecten van nieuwe technologie (zoals kunstmatige intelligentie), landelijke ontwikkelingen (zoals Common Ground) en een scala aan wetten (waaronder Woo, Who, AI-act, Eid, Wmebv). We willen daarbij ook meer datagedreven werken, en gegevens ook met onze omgeving delen (denk daarbij aan begrippen zoals 'smart city', en 'open overheid').

Bij alles wat we doen moeten we scherp sturen op de financiën en op personele capaciteit. In de ICT markt is sprake van forse kostenstijgingen. Technisch en functioneel kan er veel, maar helaas vaak alleen tegen steeds hogere kosten. Ook kan niet alles tegelijk. De personele capaciteit laat dit niet toe. Ook toezien op veiligheid en beveiliging wordt steeds belangrijker en vergt meer tijd.

Leidraad bij afwegingen is dat we moeten voldoen aan wetgeving en dat ontwikkelingen toegevoegde waarde moeten hebben voor de stad en/of de organisatie. Vanzelfsprekend kijken we daar bij ook de aspecten elektronische veiligheid en -robuustheid, IT-control en privacy- en vertrouwelijkheid.

3.4.4 Informatiebeveiliging

Ook in 2025 is de doelstelling om te (blijven) voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Er wordt momenteel gewerkt aan de BIO2.0, welke naar verluidt eind 2024 van kracht zal worden. Een aantal overheidsmaatregelen wordt geactualiseerd in lijn met nieuwe dreigingen (zoals ransomware).

Daarnaast dienen we veranderende wetgeving te volgen. In 2024 vinden veranderingen plaats op het gebied van o.a. de DigiD-audit en het invoeren van een Europese richtlijn om cybersecurity af te dwingen (NIS2).

Omdat het aantal cyberaanvallen (zoals phishing, ransomware en malware) wereldwijd schrikbarend toeneemt, heeft het Europees Parlement ingestemd met het verplichtstellen van NIS2. Met de NIS2 wetgeving wil de Europese Unie een inhaalslag maken met beveiliging tegen cybercriminaliteit. Naar verwachting zal de Cyberbeveiligingswet in 2025 in werking treden, nadat deze door het parlement is behandeld. Organisaties die onder de Cyberbeveiligingswet vallen moeten vanaf dat moment aan de plichten voldoen.

Het voldoen aan bestaande kaders voor informatiebeveiliging bij de overheid, waaronder de BIO, vormt de basis om invulling te geven aan de zorgplicht die uit NIS2 volgt. De wetgeving heeft niet alleen gevolgen voor systemen en toepassingen, maar vooral ook voor werkwijzen, gegevens en documenten.

Jaarlijks onderzoekt een onafhankelijke IT-auditor de verplichte DigiD audit. Vanaf 2024 worden gemeenten naast de bekende 'opzet' en 'bestaan' van beheersingsmaatregelen ook voor drie van de zeven

beheersmaatregelen getoetst of deze maatregelen gedurende de gehele waarnemingsperiode hebben gefunctioneerd.

3.4.5 Financiën

De gemeentelijke financiën vormen een belangrijke basis voor het jaarlijks uit te voeren werk. Het adequaat beheren en beheersen van de inkomende en uitgaande geldstromen is essentieel. In de gemeentelijke begroting gaat jaarlijks ca. € 170 mln. om, daarnaast zijn er ook nog investeringen. De financiële huishouding is continu aan verandering onderhevig, nieuwe regelgeving, nieuwe inhoudelijke ontwikkelingen, nieuwe projecten etc. En daar dient de gemeentelijke administratie continu op in te springen. We hebben een nieuw financieel pakket aangeschaft dat vanaf 2025 in gebruik wordt genomen. Het nieuwe pakket biedt ruimte aan de informatiebehoefte van de huidige tijd en ondersteunt veel beter de verschillende processen. De aanschaf van het nieuwe financiële pakket biedt tevens de mogelijkheid om de administratieve processen te optimaliseren, waar mogelijk te digitaliseren en wellicht te automatiseren.

In 2021 is de basis voor de beheersing van de schuldpositie gelegd. Het is nu vooral zaak hier goed op te blijven sturen en monitoren. Zo zal de schuldpositie de eerste jaren nog oplopen, maar daarna wordt een substantiële afbouw van de schulden ingezet. De afbouw van de schuld omvang is het belangrijkste instrument om bij rentestijgingen de begroting betaalbaar te houden en een sluitende begroting te kunnen blijven presenteren.

3.4.6 Inkoop en aanbesteding

Inkoop binnen de gemeente Gorinchem is zich aan het ontwikkelen. Samenwerking met de verschillende teams zorgt voor meer kennisverbreding van inkoop in de organisatie. Ingezet wordt op het uniformeren van aanbestedingsdocumenten en periodieke inkoopoverleggen met de teammanagers. Deze overleggen, samen met de resultaten van de spendanalyse, vormen de basis van de aanbestedingskalender.

3.4.7 Regionale samenwerking

Om lokale ambities te realiseren, is het in sommige gevallen noodzakelijk om samen te werken. Dat doen we met gemeenten die op ons lijken qua grootte, centrumpositie en gemeenten om ons heen in de regio. Samenwerken doen we onder meer via gemeenschappelijke regelingen. Meer informatie daarover is te vinden in de paragraaf verbonden partijen.

Tijdens een I&O op 20 juni 2024 hebben college en gemeenteraad stilgestaan bij het onderwerp regionale samenwerking. Er vinden diverse ontwikkelingen rondom regionale samenwerking plaats. Zo heeft in 2023/2024 een onderzoek plaatsgevonden naar de samenwerking in de regio Alblasserwaard - Vijfheerenlanden (AV). Naar aanleiding daarvan heeft de raad besloten om op een andere manier samen te gaan werken in de regio AV, via een nieuw regioplatform. Eind 2024 zal de gemeenteraad verder worden geïnformeerd over dit regioplatform. Ontwikkelingen vinden ook plaats op de regionale schaal Zuid-Holland Zuid. Op deze schaal werkt onze gemeente steeds vaker samen met Smart Delta Drechtsteden, bijvoorbeeld door middel van de twee Regio Deals Drechtsteden-Gorinchem. Verdere doorontwikkeling van deze samenwerking biedt mogelijkheden voor de versterking van de strategische positie van onze gemeente.

In de eerder genoemde I&O heeft het college toegelicht welke regionale samenwerkingsstrategie de komende periode gevoerd wordt. Dat doen we vanuit het besef dat samenwerking nodig is om ook de doelstellingen van onze stad te bereiken. Samenwerken doen we zelfbewust als veelzijdige centrumstad, waarbij we veel te bieden hebben aan onze regio. We willen daarbij weg blijven van structuurdiscussies die veel tijd in beslag nemen en weinig opleveren.

Per opgave kijken we naar de ideale schaal en daarbij behorende samenwerkingspartners. Dat past ook bij onze geografische positie op het scharnierpunt van regio's.

Dit betekent concreet dat we de komende periode enerzijds inzetten op het behoud van onze samenwerking in de AV-regio op opgaven als zorg, duurzaamheid, arbeidsmarkt, wonen, klimaatadaptatie, onderwijs en recreatie en toerisme. Op opgaven als economie, mobiliteit, jeugd, volksgezondheid, beschermd wonen, lobby en uitwisseling van personele capaciteit zien we juist mogelijkheden om meer samen te werken met Smart Delta. En daarnaast blijven we inzetten op het behoud van relaties in de functionele regio Gorinchem en het gesprek over de centrumvoorzieningen van onze stad. In 2025 willen we verdere stappen zetten om deze opgavegerichte regionale samenwerking concreet te maken. Hierover zal de gemeenteraad in 2025 dan ook verder geïnformeerd worden.

3.4.8 Bestuurlijke planning en control

Rekenkameronderzoeken

Onderzoek Doorstromingsbeleid woningvoorraad

De rekenkamer Gorinchem heeft besloten zich te richten op het onderwerp Doorstromingsbeleid woningvoorraad. De doorstroming vormt een belangrijke factor om tot een evenwichtige verdeling van de woningvoorraad te komen. Daarbij is doorstroming geen doel op zich, maar moet leiden tot een evenwichtig gebruik van de woningvoorraad. De rekenkamer zal de conclusies en aanbevelingen in het vierde kwartaal 2024 aan de raad presenteren.

DoeMee-onderzoek NVRR energiebesparingsplicht.

De Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRR) organiseert jaarlijks een zogenaamd DoeMee-onderzoek waarin lokale rekenkamers gezamenlijk een onderwerp tegen het licht houden. In 2024 staat het DoeMee-onderzoek in het teken van het decentrale toezicht op en handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht. De rekenkamer Gorinchem heeft besloten aan dit onderzoek mee te doen. De verwachting is dat de openbaarmaking van het onderzoek plaatsvindt in het vierde kwartaal 2024.

Gevolgen Wet versterking decentrale rekenkamers

De gewijzigde verordening gemeentelijke rekenkamer is ingegaan op 1 oktober 2023. In het vierde kwartaal 2025 zal er een evaluatie van het rekenkamerbudget plaatsvinden.

Collegeonderzoeken

Burgerpeiling 2023

De burgerpeiling 2023 heeft 13 aandachtspunten en acties op hoofdlijnen opgeleverd die aan de raad op 5 oktober 2023 zijn gepresenteerd. Aangegeven is dat de aandachtspunten nauwe raakvlakken hebben met de uitvoering van tal van lopende activiteiten binnen de gemeente. In de raadsinformatiebrief Z/22/740138 D-884240 is een overzicht opgenomen van acties. In 2025 zal verder uitvoering worden gegeven aan de acties die zijn opgenomen in de uitvoeringsprogramma's. De acties richten zich op activiteiten van wijkbeheer zoals Kijk op de wijk, wijkbezoeken en Blik in actie. Ook noemen we het optimaliseren van het proces meldingen via Fixi. De uitkomsten van de burgerpeiling gebruiken we ook ter onderbouwing van de indicatoren in de begroting en de monitor Integraal sociaal beleid.

Uitvoering subsidieverstrekking 2024

Het college heeft een onderzoek laten uitvoeren naar de uitvoering van de subsidieverstrekking. U bent in

raadsinformatiebrief Z/24/766222 D-901714 geïnformeerd over de uitkomsten en de aanbevelingen van dit onderzoek. In 2025 zal verder uitvoering gegeven worden aan de aanbevelingen.

Burgerpeiling 2025

In het voorjaar van 2025 wordt de burgerpeiling herhaald. Daarbij wordt onderzoek gedaan naar de tevredenheid van de Gorcumse inwoners inzake wonen, leven, veiligheid en welzijn. De burgerpeiling zal zowel op wijkniveau als stadsniveau plaatsvinden waarbij een vergelijking met de uitkomsten uit 2023 wordt getrokken. De raad wordt in het najaar van 2025 geïnformeerd over de uitkomsten en daaraan gekoppelde acties. De uitkomsten leiden tot aandachtspunten en acties die zoals gebruikelijk betrokken worden bij uitvoering van het collegeprogramma en de bestaande plannen en activiteiten. De monitoring van de aandachtspunten en acties vindt plaats via de planning- en controlcyclus en overige bestuurlijke documenten.

3.4.9 Administratieve organisatie en interne controle

De inrichting van de administratieve organisatie en interne controle is erop gericht om de juistheid, de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van ons handelen te waarborgen en de risico's te beheersen.

Interne controle

Ieder jaar worden de interne controles uitgevoerd op basis van het meerjarige interne controleplan en het daarbij behorende jaarlijkse uitvoeringsprogramma. Het programma wordt afgestemd met de externe accountant, zodat de uitkomsten van de interne controles ook gebruikt kunnen worden als basis voor de jaarrekeningcontrole. Op basis van de belangrijkste geldstromen, risico's en ontwikkelingen wordt beoordeeld welke processen en onderwerpen gecontroleerd worden. Er wordt steeds meer gewerkt op basis van data-analyses, een ontwikkeling die de komende jaren in samenwerking met de accountant wordt geïntensiveerd.

Uit de interne controles vloeien aanbevelingen voort op het gebied van de bedrijfsvoering. Deze worden intern besproken en de opvolging wordt intern gemonitord.

Fraude-risico-analyse

De eerste stap van de fraude-risico-analyse is in 2024 afgerond. De fraude-risico's zijn geïnventariseerd, en op basis van kans en impact is duidelijk welke beheersmaatregelen nodig zijn om passend met deze risico's om te gaan. Op basis hiervan wordt in 2024 en 2025 beoordeeld in hoeverre deze maatregelen in de praktijk al zijn geïmplementeerd en of de nog ontbrekende maatregelen kunnen worden geïmplementeerd. Daarbij zal waar mogelijk gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden die het nieuwe financiële pakket vanaf 2025 moet gaan bieden.

Accountantscontrole

De accountantscontrole vindt plaats overeenkomstig de verordening accountantscontrole gemeente Gorinchem 2021 (artikel 213 Gemeentewet). De komende jaren zal steeds meer invulling worden gegeven aan de integratie van de interne controlefunctie en de accountantscontrole, en steeds meer gebruik worden gemaakt van data-analyses en IT-controles. De traditionele interim-controle zal daarbij steeds meer worden vervangen door controles verspreid over het hele jaar.

De raad zal op hoofdlijnen worden geïnformeerd over de uitkomsten van de interim-controle en de reactie van het college daarop. De accountant geeft in het proces van de vaststelling van de jaarstukken de raad een toelichting op de uitkomsten van de accountantscontrole op de jaarrekening. Het college geeft in een raadsinformatiebrief een reactie op de bevindingen van de accountant. Voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole heeft de raad de mogelijkheid om speerpunten voor de controle te benoemen. Dit gebeurt bij de jaarlijkse vaststelling van het normenkader, een belangrijk uitgangspunt voor de accountantscontrole en de rechtmatigheidsverantwoording.

3.4.10 Rechtmatigheid

Vanaf 2023 wordt er een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening opgenomen.

In de paragraaf Bedrijfsvoering van de jaarrekening 2023 is een aantal beheersmaatregelen opgenomen waarmee de onrechtmatigheid kan worden verkleind. Mogelijk leidt de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening 2024 nog tot nieuwe beheersmaatregelen.

Deze beheersmaatregelen zijn of worden opgepakt met het uiteindelijke doel de baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand te laten komen binnen de daarvoor door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens in de Financiële verordening gemeente Gorinchem 2023.

3.4.11 Interbestuurlijk toezicht

De provincie beoordeelt op basis van een bestuursovereenkomst of gemeenten bepaalde taken volgens de wet uitvoeren waarover u jaarlijks een raadsinformatiebrief ontvangt. Het gaat hierbij om de taken Ruimtelijke ordening, Omgevingsrecht, Monumentenzorg & archeologie, Archief- & Informatiebeheer en Huisvesting vergunninghouders.

De provincie is bezig om de bestaande toezichtindicatoren ten aanzien van Monumenten en Archeologie te actualiseren. De planning is erop gericht dat in 2025 een nieuwe set indicatoren beschikbaar is voor gebruik voor Gorinchem. De raad wordt hierover in het voorjaar van 2025 geïnformeerd via een raadsinformatiebrief.

3.5 Openbaarheid

De helft van de invoeringstermijn van vijf jaar van de Wet open overheid is verstreken. Inmiddels voldoen we aan de vereisten van fase 1 van de landelijke invoeringsstrategie, hebben we anonimiseringssoftware in gebruik en hebben we een eerste toevoeging gedaan aan de website van de gemeente (open.gorinchem.nl). We werken inmiddels aan het kunnen publiceren van alle documenten zoals benoemd in fasen 2 en 3 van de landelijke strategie. Open.gorinchem.nl wordt daarbij verder uitgebouwd.

We besteden veel aandacht aan het zo makkelijk mogelijk maken van het publicatieproces, het goed vindbaar maken van de betreffende informatie op onze eigen website en landelijke portalen, én tegelijk het voldoen aan andere (nieuwe of vernieuwde) wetgeving, zoals archiefwet, wet hergebruik overheidsinformatie, Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer, de digitoegankelijkheidsvereisten, Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), etc.

Het opvangen van alleen al de directe operationele gevolgen van alle gelijktijdig veranderende wetgeving is lastig. Om de benodigde aanpassingen beheersbaar te houden dienen we scherp op de samenhang te sturen. Tegelijk moeten we er voor waken dat eigen voornemens en prioriteiten niet buiten beeld verdwijnen en middelen en capaciteit geheel worden opgeslokt door via wetgeving opgelegde veranderingen.

3.6 Grondbeleid

3.6.1 Inleiding

Deze paragraaf behandelt de gemeentelijke grondexploitaties.

3.6.2 Visie, beleid en uitvoering

MPG

In het Meerjaren Programma Grondexploitaties (MPG) staan de financiële stand van zaken en de bijbehorende risico's van de gemeentelijke grondexploitaties in één overzicht. Het MPG maakt het de gemeenteraad mogelijk beter te sturen op de ruimtelijke projecten (kwalitatief en kwantitatief). Bovendien legt het college er verantwoording mee af over de bereikte resultaten binnen de grondexploitaties.

Grondbeleid

Grondbeleid biedt het kader voor ruimtelijke beleid en ruimtelijke doelstellingen. Het is een middel om de ruimtelijke doelstellingen en de ruimtelijke projecten die uit de programma's voortvloeien zo economisch verantwoord mogelijk te realiseren.

De kaders van het grondbeleid zijn vastgelegd in de Nota Grondbeleid 2020-2023, vastgesteld door de raad op 23 januari 2020. Hierin zijn de beleidskaders vastgelegd rondom het gemeentelijk grondbeleid van waaruit de projecten worden vormgegeven. De nota grondbeleid wordt geactualiseerd, en toegespitst op de Omgevingswet naar een Programma grondbeleid en kostenverhaal.

De gemeente hanteert een situationeel grondbeleid en maakt een integrale afweging voor het te hanteren grondbeleid op basis van de volgende gronden: mate van gewenste sturing, het aanwezig zijn van marktwerking, de bereidheid financiële middelen en organisatiecapaciteit in te zetten en een acceptabel risicoprofiel.

De woonlocaties in de stedelijke vernieuwing en uitleggebieden zijn onderdeel van programma 9 (Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing). De ontwikkeling van bedrijventerreinen is terug te vinden in programma 4 (Economie).

In het MPG wordt jaarlijks financieel en beleidsmatig over de grondexploitaties gerapporteerd.

Het grondbeleid is op basis van de doorvertaling van de ambities uit het Gorcums Akkoord en de groeiambitie van Gorinchem (uitgewerkt in gemeentelijke Woon- en Transformatievisie uit 2020 en de regionale Bedrijventerreinvisie Zuid-Holland Zuid uit 2023). De groeiambitie naar 40.000 inwoners uit de Visie van de Stad moet, ondersteund door onder andere het Grondbeleid Gorinchem 2020-2023, worden gefaciliteerd en uiteindelijk gerealiseerd.

3.6.3

In onderstaande tabel is het volgende opgenomen over de gemeentelijke grondexploitaties:

- De actuele boekwaarde per grondexploitatie op 31 december 2023;
- Een prognose van de boekwaarde per grondexploitatie op 31 december 2024 (op basis van het MPG 2024, boekingen van 2024 en een prognose van de nog te maken kosten t/m december 2024);
- Een actuele prognose van het resultaat per grondexploitatie (EW = eindwaarde) per 1-1-2024;
- De stand van de voorzieningen voor de verliesgevendende grondexploitaties is conform gemeentelijk beleid gebaseerd op de netto contante waarde.

De prognose voor de grondexploitatie is gebaseerd op de laatst vastgestelde herziening bij de jaarrekening 2023.

Afgesloten grondexploitaties maken geen onderdeel uit van dit overzicht.

Grondexploitaties (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2024	Exploitatie-resultaat (EW) ultimo eindjaar	Eindjaar	Voorziening per 1-1-2024	Reservering weerstandsvermogen 2024
<u>Verliesgevende grondexploitaties</u>						
Mollenburg	-10.957	-11.733	-11.733	2024	-11.503	38
Groote Haar	-53.105	-61.816	-11.134	2040	-7.951	3.626
Subtotaal	-64.062	-73.549	-22.867		-19.454	3.664
<u>Winstgevende grondexploitaties</u>						
Lingewijk Noord	481	194	194	2024	N.v.t	0
Oost II	-4.654	-3.115	1.108	2026	N.v.t	0
Subtotaal	-4.173	-2.921	1.302			0
Totaal	-68.235	-76.470	-21.565		-19.454	3.664

Hieronder worden per grondexploitatie de meest actuele ontwikkelingen geschetst.

Mollenburg

De uitvoering van Mollenburg verloopt conform planning. Alle opbrengsten zijn gerealiseerd, de laatste werkzaamheden worden uitgevoerd. Het plan zal eind dit jaar worden afgesloten waarbij een restplan zal worden geopend voor de nog te maken kosten met betrekking tot onderhoudskosten van nieuw aangelegd groenvoorzieningen en eventuele overige uitvoeringskosten.

Groote Haar

Zoals bekend hangt de realisatie van het bedrijventerrein Groote Haar samen met de realisatie van de capaciteitsvergroting van de A27. Met Rijkswaterstaat (RWS) zijn afspraken gemaakt dat RWS zich inspant om eind 2026 de aansluiting Scheiwijk voor Groote Haar op te leveren. Er wordt naar gestreefd dan ook het bedrijventerrein bouwrijp te hebben, zodat de uitgifte al eerder kan starten en bedrijven per 1-1-2027 kunnen starten met bouwen in het gebied. De fasering van de grondexploitatie is reeds hierop aangepast.

In 2024 wordt een aanvang gemaakt met voorbelasten van delen van de nieuwe infrastructuur, hiervoor wordt gebruik gemaakt van specifiek hiervoor aangelegde tijdelijke bouwaansluitingen op de A27.

De voorwaarden voor de uitgifte van het bedrijventerrein aan bedrijven worden verder vastgelegd in uitgiftebeleid en protocol en in overeenstemming gebracht met de meest recente jurisprudentie op het gebied van grondverkoop door gemeenten.

Lingewijk Noord

De uitvoering van Lingewijk Noord verloopt conform planning. Alle opbrengsten zijn gerealiseerd, de laatste werkzaamheden worden uitgevoerd. Het plan zal eind dit jaar worden afgesloten waarbij een restplan zal worden geopend voor de nog te maken kosten met betrekking tot onderhoudskosten van nieuw aangelegd groenvoorzieningen en eventuele overige uitvoeringskosten.

Oost II

Er zijn nog enkele percelen te koop waarvan verwacht wordt dat die in 2025 worden verkocht. Dit zijn de laatste bedrijfskavels die de gemeente uit kan geven totdat Groote Haar start met uitgifte (verwachting 2026). Gelet op de schaarste van de bedrijfskavels hanteert de gemeente een strikt uitgiftebeleid. Er zijn nog een aantal werkzaamheden die in de periode 2024-2026 gerealiseerd worden.

Hoog Dalem

De ontwikkelingen van Hoog Dalem staan in de paragraaf Verbonden Partijen beschreven in de paragraaf Hoog Dalem C.V.

Prognose winstneming

In deze paragraaf wordt de prognose van de winstnemingen onderbouwd.

Er zijn twee winstgevende grondexploitaties, waarvan er in 2025 nog 1 actief zal zijn: Oost II (Lingewijk Noord wordt immers eind 2024 afgesloten). Op basis van de aanname dat alle resterende kavels in 2025 worden verkocht, zal een aanzienlijk deel van de resterende tussentijdse winstneming in dat boekjaar gedaan worden. De verwachting is dat € 0,6 mln. tussentijdse winst genomen kan worden in 2025.

In onderstaande tabel wordt voor de winstgevende grondexploitaties de volledige prognose weergegeven van de winstnemingen:

Winstgevende grondexploitaties (bedragen x € 1.000)	Exploitatie- resultaat (EW)	Winstneming t/m 2023	Prognose 2024	2025	2026 e.v.
Lingewijk Noord	4.438	4.243	194	0	0
Oost II	6.534	5.426	473	611	24
Totaal	10.972	9.669	667	611	24

3.6.4

Risico's grondexploitaties

De risico's waarvan de kans van optreden het hoogste (nagenoeg zeker) is, zijn in de prognoses van de resultaten van de grondexploitaties verwerkt en worden afgedekt binnen de voorziening. Overige risico's zijn per plan benoemd, financieel vertaald en gekoppeld aan een kans van optreden. Voor die risico's wordt een bedrag in het weerstandsvermogen aangehouden.

In de gemeentelijke grondexploitaties heeft Groote Haar het grootste aandeel in de geraamde risico's in het weerstandsvermogen. De reden daarvoor is de lange looptijd. De grondexploitatie Groote Haar is daarmee zeer gevoelig voor rentefluctuaties en prijsstijgingen. Daarnaast kan netcongestie op het elektriciteitsnet zorgen voor vertraging in gronduitgifte en/of de noodzaak om extra kosten te maken.

De totale projectspecifieke gewogen risico's van alle grondexploitaties zijn begroot op circa € 3,7 mln. en zijn opgenomen in het weerstandsvermogen.

Gewogen projectrisico's	Risicobedrag x € 1.000
Mollenburg	38
Groote Haar	3.626
Oost II	-
Lingewijk Noord	-
Totaal	3.664

3.7 Lokale heffingen

3.7.1 Inleiding

Lokale heffingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Bij de gebonden heffingen is de besteding daarvan gerelateerd aan een direct aanwijsbare tegenprestatie, zoals de afvalstoffenheffing, rioolbelasting, leges, begraafrechten en marktgelden. Deze heffingen worden daarom niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen, zoals de onroerendezaakbelasting (OZB), roerendezaakbelasting (RZB), parkeerbelasting en precariobelasting worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. De besteding van die heffingen is niet gebonden aan een bepaalde taak.

3.7.2 Kwijtscheldingsbeleid

Als een belastingplichtige als gevolg van financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, dan kan kwijtschelding worden verleend. De gemeentelijke kwijtscheldingsnormen mogen niet meer dan 100% van de bijstandsnormen bedragen, wel minder. In Gorinchem gelden de maximale normbedragen, wat er op neer komt dat een belastingplichtige met een inkomen op bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komt.

De volgende belastingen komen voor kwijtschelding in aanmerking: de afvalstoffenheffing en de rioolbelasting. Met de kwijtschelding is in de begroting een bedrag gemoeid van zo'n € 736.000. De gederfde inkomsten wegens het verlenen van kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en rioolbelasting worden verrekend via de desbetreffende tarieven.

3.7.3 Overzicht lokale heffingen

De drie belangrijkste lokale heffingen zijn de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolbelasting. Hieronder wordt ingegaan op de achtergronden en uitgangspunten voor deze heffingen in 2025. Daarnaast wordt kort ingegaan op de achtergronden en uitgangspunten van de overige belastingen, heffingen en rechten. De verordeningen waarin de tarieven worden vastgelegd, zullen in december aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Dit is eerder met u gecommuniceerd via een raadsinformatiebrief.

Baten

In de komende jaren worden de volgende baten uit lokale heffingen geraamd:

Heffingssoort (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene dekkingsmiddelen:					
Onroerende zaakbelasting (OZB)	11.054	12.000	12.000	12.000	12.000
Roerende zaakbelasting (RZB)	16	16	16	16	16
Toeristenbelasting	175	337	380	430	430
Parkeerbelastingen	1.973	2.699	2.699	2.699	2.699
Precariobelasting	150	150	150	150	150
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	13.368	15.202	15.245	15.295	15.295
Gebonden heffingen:					
Afvalstoffenheffing	5.934	6.628	6.628	6.663	6.663
Rioolbelasting	3.906	3.962	3.962	3.962	3.962
Leges	1.746	1.913	1.978	2.003	2.003
Begraafrechten	517	517	517	517	517
Marktgelden	25	25	25	25	25
Subtotaal gebonden heffingen	12.128	13.045	13.110	13.171	13.171
Totaal geraamde inkomsten lokale heffingen	25.496	28.247	28.355	28.466	28.466

Algemene dekkingsmiddelen

Deze opbrengsten mogen vrij worden besteed. Er gelden geen wettelijke beperkingen voor de mate waarin de tarieven mogen worden verhoogd. Per opbrengstsoort volgt een toelichting op de ontwikkelingen in 2025.

Onroerende zaakbelasting

De OZB is de gemeentelijke belasting met de hoogste opbrengst. De OZB-tarieven worden uitgedrukt in een vast percentage van de economische waarde van de onroerende zaken. Overeenkomstig de Perspectiefnota 2025-2028 zijn de OZB-opbrengsten met 8,4% verhoogd. De waarde wordt getaxeerd conform de WOZ en elk jaar opnieuw vastgesteld. In onderstaande tabel worden de concepttarieven getoond. Deze tarieven zijn gebaseerd op de begrote opbrengsten en het nu bekende heffingsareaal. Voor 2025 wordt voor de woningen rekening gehouden met een gemiddelde waardestijging van 10%. Na de nieuwe taxatie zullen de definitieve tarieven worden berekend en door de raad worden vastgelegd bij de vaststelling van de verordeningen 2025.

Onroerende zaakbelasting	Heffingsareaal (bedragen x € 1.000.000)	Tarief 2024	Concepttarief 2025	Opbrengst (bedragen x € 1.000)
<u>Woningen</u>				
- Eigenaar	6.217	0,0943%	0,0927%	5.764
<u>Niet woningen</u>				
- Eigenaar	1.022	0,3364%	0,3538%	3.618
- Gebruiker	954	0,2711%	0,2739%	2.611

Roerende zaakbelasting

De RZB is qua heffing te vergelijken met de OZB, met dit verschil dat de RZB wordt geheven voor roerende woon- en verblijfsruimten. De tarieven zijn wettelijk gekoppeld aan de OZB-tarieven. Het heffingsareaal van de RZB is beperkt van omvang en omvat alleen de woonarken.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting is per 1 juni 2024 ingevoerd om bezoekers mee te laten betalen aan onze voorzieningen. Stapsgewijs wordt het tarief voor de toeristenbelasting verhoogd zodat deze beter is afgestemd op het landelijke gemiddelde. De toeristenbelasting zal overeenkomstig de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2025-2028 vanaf 2025 tot 2028 jaarlijks met 15% worden verhoogd. Dit zorgt voor de volgende tarieven: 2025 € 2,30, 2026 € 2,65, 2027 € 3,05 en 2028 € 3,05.

Parkeeropbrengsten

De gemeente heft parkeerbelasting voor het parkeren van een voertuig op een aangewezen plaats en tijdstip, of voor verleende parkeervergunningen. Met de heffing van parkeerbelasting worden algemene inkomsten verkregen. Daarnaast heeft de gemeente parkeergarages waar ook tegen betaling kan worden geparkeerd. De parkeertarieven zijn overeenkomstig de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2025-2028, naast de reguliere verhoging van 10%, met 30% verhoogd om deze beter af te stemmen op de regio. Dit betekent voor het parkeren in de parkeergarages een verhoging van € 0,55 per uur en voor het parkeren bij het Stadhuisplein een verhoging van € 0,46 per uur. Daarnaast zal betaald parkeren worden uitgebreid naar de zondag.

Precariobelasting

De gemeente heft precariobelasting voor het hebben van voorwerpen op, onder of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Voor reclame-uitingen en uitstallingen bij winkels wordt momenteel geen precario geheven.

Gebonden heffingen

De opbrengst van deze zogeheten gebonden heffingen dient ter dekking van de kosten die de gemeente voor deze dienstverlening maakt.

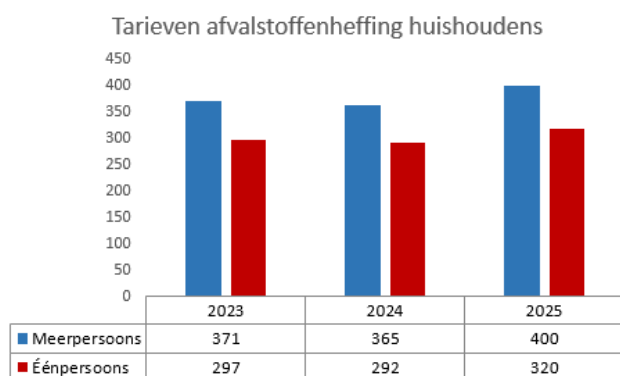
Per heffingssoort wordt de opbouw van de lasten weergegeven, waarbij we een onderscheid maken in de volgende twee categorieën:

- Directe lasten op basis van de taakvelden (alle direct toe te rekenen lasten, exclusief overhead);
- Indirecte lasten bestaande uit overhead en BTW.

Voor het bepalen van het dekkingspercentage worden de lasten inzake overhead en BTW toegerekend. Dit zijn de indirecte lasten. De overhead wordt toegerekend op basis van een overheadtarief en het aantal begrote uren per heffing.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een heffing ter dekking van kosten van beheer van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing komt ten laste van gebruikers van percelen waarvoor de gemeente een inzamelverplichting voor huishoudelijk afval heeft. De heffing is afhankelijk van de omvang van het huishouden. Hierbij hanteren we twee tarieven, namelijk voor één- en meerpersoonshuishoudens. Bij éénpersoonshuishoudens wordt een korting verleend van 20% op het meerpersoonstarief. Het gemeentelijke uitgangspunt is dat de tarieven 100% kostendekkend zijn. Ten opzichte van 2024 is het tarief in 2025 gestegen. Dit komt voornamelijk door de verhoging van de bijdrage aan de GR Reinigingsdienst Waardlanden. De verhoogde bijdrage wordt doorberekend in het tarief van de afvalstoffenheffing. Met ingang van 1-1-2024 is Diftar ingevoerd. Zie verdere toelichting bij lokale lastendruk.

Opbouw tarieven

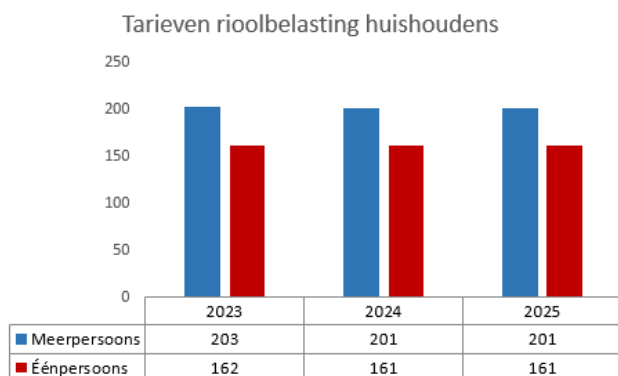
De begrote kwijtschelding afvalstoffenheffing en 15% van de perceptiekosten voor diverse belastingen worden toegerekend aan de afvalstoffenheffing. Het percentage van 15% is bepaald op basis van ervaringscijfers. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de kostendekkendheid van het tarief.

Afvalstoffenheffing	Bedragen x € 1.000
Lasten taakvelden	6.519
Inkomsten taakvelden, exclusief heffingen	-
Netto lasten taakvelden	6.519
Toe te rekenen lasten (overhead en BTW)	109
Totale lasten	6.628
Opbrengst heffingen	6.628
Dekkingspercentage	100%

Rioolbelasting

Op grond van de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken hebben de gemeenten de zorgplicht voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Om deze zorgplicht te bekostigen kan de gemeente op grond van artikel 228a van de Gemeentewet rioolbelasting heffen. Evenals bij de afvalstoffenheffing wordt bij woningen een onderscheid gemaakt tussen één- en meerpersoonshuishoudens. Bedrijven betalen per 150 m³ waterverbruik een vast tarief dat gelijk is aan het meerpersoonstarief. Uitgangspunt voor de vaststelling van de tarieven is 100% kostendekkendheid. Tot de kosten die gedekt worden uit de rioolbelasting worden naast de kosten voor rioolbeheer en onderhoud ook 50% van de kosten van straatreiniging en 20% van de kosten van waterbeheersing gerekend. Er is voor gekozen om de tarieven van de rioolbelasting over een periode van 25 jaar te bezien omdat dit een realistischer beeld geeft van de tariefontwikkelingen. In deze systematiek wordt de egalisatievoorziening ingezet om de kostenschommelingen te vereffenen die zich gedurende deze periode

kunnen voordoen. De toekomstige financiële effecten zijn opgenomen in het vastgestelde gemeentelijk rioleringsplan 2021 - 2025.

Opbouw tarieven

De begrote kwijtschelding rioolbelasting en 15% van de perceptiekosten voor diverse belastingen worden toegerekend aan de rioolbelasting. Het percentage van 15% is bepaald op basis van ervaringscijfers. De lasten van straatvegen worden voor 50% meegenomen in het tarief. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de kostendekkendheid van het tarief.

Rioolbelasting	Bedragen x € 1.000
Lasten taakvelden	3.535
Inkomsten taakvelden, exclusief heffingen	-
Netto lasten taakvelden	3.535
Toe te rekenen lasten (overhead en BTW)	427
Totale lasten	3.962
Opbrengst heffingen	3.962
Dekkingspercentage	100%

Leges

Leges betreffen het recht op grond van het genot van, door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten. Het betreft dan bijvoorbeeld het behandelen van verzoeken om verlening van een vergunning en het verstrekken van een paspoort of rijbewijs. Sommige legestarieven, zoals die van paspoorten en rijbewijzen, zijn gebonden aan wettelijke maxima en kunnen dus alleen worden verhoogd in de mate waarin het Rijk het toestaat. Om de tarieven voor horecagerelateerde vergunningen beter te laten aansluiten op buurgemeenten zullen deze overeenkomstig de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2025-2028 worden verhoogd. Dit zorgt jaarlijks voor € 28.000 aan extra opbrengsten. In de begroting 2024 is al aangegeven dat de komende jaren verschillende tarieven zullen worden aangepast wat op termijn zal leiden tot € 10.000 aan extra opbrengsten per jaar. De overige tarieven, voor zover niet aan een maximum gebonden, zullen overeenkomstig de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2025-2028 worden geïndexeerd met 3,4%.

In de onderstaande tabel zijn de omvang en het dekkingspercentage van de onderdelen weergegeven.

Leges (bedragen x € 1.000)	Omgevingsvergunningen	Publiekszaken	Overige leges	Totaal leges
Lasten taakvelden	1.236	1.422	61	2.719
Toe te rekenen lasten (overhead)	696	692	0	1.388
Totale lasten	1.932	2.114	61	4.107
Opbrengst heffingen	1.163	689	61	1.913
Dekkingspercentage	60%	33%	100%	47%

Lijkbezorgingsrechten

Onderzoeksbureau Senze heeft in 2020 een onderzoek uitgevoerd naar de kostendekkendheid van de gemeentelijke heffingen en rechten. Om kostendekkendheid op termijn te bereiken zijn de tarieven voor de lijkbezorgingsrechten conform de PPN 2022 met 10% verhoogd in 2022 en 2023. Het vergt enige tijd voordat deze verhogingen doorwerken als gevolg van het afkopen van rechten voor bepaalde tijd. Voor 2025 zullen de tarieven overeenkomstig de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2025-2028 worden geïndexeerd met 3,4%. Uitgangspunt blijft het streven naar kostendekkendheid.

Lijkbezorgingsrechten	Bedragen x € 1.000
Lasten taakvelden	472
Toe te rekenen lasten (overhead)	199
Totale lasten	671
Opbrengst heffingen	517
Dekkingspercentage	77%

Marktgeden

Voor 2025 zullen de tarieven overeenkomstig de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2025-2028 worden geïndexeerd met 3,4%.

Marktgeden	Bedragen x € 1.000
Lasten taakvelden	29
Toe te rekenen lasten (overhead)	16
Totale lasten	45
Opbrengst heffingen	25
Dekkingspercentage	56%

3.7.4 Lokale lastendruk

In de onderstaande overzichten wordt duidelijk hoe de woonlasten van één- en meerpersoonshuishoudens in Gorinchem zich volgend jaar ontwikkelen. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de OZB voor eigenaren van een woning met een WOZ-waarde van € 300.000 en van een woning van € 400.000.

Per 1-1-2024 is Diftar ingevoerd. Het variabele deel van het tarief is vastgesteld op € 40. Het vaste deel in 2025 is voor een meerpersoonshuishouden € 360 en voor een éénpersoonshuishouden € 288. In de verordening zal het tarief per lediging voor 2025 worden vastgesteld. Voor 2024 was het hoogbouwtarief (binnenstadstarief) € 0,50 per lediging en het laagbouwtarief € 1,50 per lediging. De mogelijkheden voor kwijtschelding worden ook opgenomen in de verordening.

Meerpersoonshuishouden				Eenpersoonshuishouden			
	2024	2025	Vershil		2024	2025	Vershil
Woonlasten WOZ € 300.000				Woonlasten WOZ € 300.000			
Afvalstoffenheffing	€ 365	€ 400	9,6%	Afvalstoffenheffing	€ 292	€ 320	9,6%
Rioolbelasting	€ 201	€ 201	0,0%	Rioolbelasting	€ 161	€ 161	0,0%
OZB woning € 300.000	€ 283	€ 307	8,4%	OZB woning € 300.000	€ 283	€ 307	8,4%
	€ 849	€ 908	6,9%		€ 736	€ 788	7,0%
Woonlasten WOZ € 400.000				Woonlasten WOZ € 400.000			
Afvalstoffenheffing	€ 365	€ 400	9,6%	Afvalstoffenheffing	€ 292	€ 320	9,6%
Rioolbelasting	€ 201	€ 201	0,0%	Rioolbelasting	€ 161	€ 161	0,0%
OZB woning € 400.000	€ 377	€ 409	8,4%	OZB woning € 400.000	€ 377	€ 409	8,4%
	€ 943	€ 1.010	7,1%		€ 830	€ 890	7,2%

3.8 Verbonden partijen

3.8.1 Inleiding

De gemeente werkt samen met diverse partijen waarin zij zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft, de zogeheten verbonden partijen. Het aangaan van overeenkomsten met verbonden partijen komt voort uit maatschappelijke relevantie en bestuurlijke motieven. Een bestuurlijk belang houdt in dat de gemeente zeggenschap heeft in de betreffende partij; als een lid van het college zitting heeft in het bestuur of namens de gemeente stemt. Een financieel belang houdt in dat de gemeente door deelname in een verbonden partij risico kan lopen. Het BBV (art. 15) geeft het wettelijk kader weer en de vereisten voor deze paragraaf.

3.8.2 Lijst van verbonden partijen

De gemeente Gorinchem heeft te maken met diverse verbonden partijen. Deze verbonden partijen zijn in te delen in de volgende categorieën:

- A. Gemeenschappelijke Regelingen (GR)
- B. Vennootschappen en coöperaties
- C. Stichtingen

In onderstaand overzicht wordt per categorie aangegeven welke verbonden partijen hiertoe behoren. Per verbonden partij wordt een nadere detaillering gegeven.

- A. Gemeenschappelijke Regelingen
 - GR Dienst Gezondheid & Jeugd
 - GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
 - GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
 - GR GEVUDO
 - GR AVRES
 - GR Reinigingsdienst Waardlanden
 - GR Bureau Openbare Verlichting
 - GR Natuur- en Recreatieschap
 - GR Belastingssamenwerking Rivierenland
- B. Vennootschappen en coöperaties
 - Hoog Dalem C.V.
 - N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
 - Oasen N.V.
 - Stedin Holding N.V.
 - Merwede LingeLijn Beheer B.V.
 - Gemeente Gorinchem Deelneming B.V.
 - Huisvuil Verbranding Centrale (HVC) N.V.
 - Coöperatie i_lab
- C. Stichtingen
 - Stichting Binnenstadsmanagement Gorinchem
 - Stichting Vesting3hoek

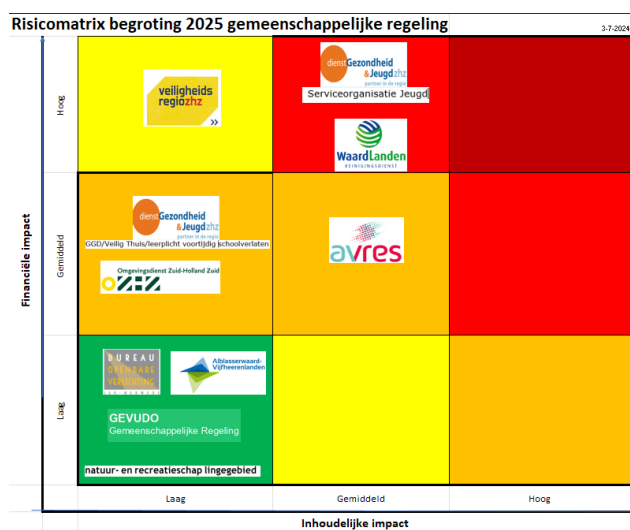

3.8.3 Risicoprofiel

Het risicoprofiel van de gemeenschappelijke regelingen is op 13 juni 2024 tijdens een I&O met de raad besproken. Dit heeft geleid tot enkele aanpassingen in de onderstaande matrix. Het betreffen aanpassingen ten opzichte van de begroting 2024. Zoals afgesproken wordt het profiel jaarlijks geactualiseerd en opgenomen in deze paragraaf.

De risicomatrix kent een financiële impact en een bestuurlijke impact. Het totaaloverzicht van de financiële en bestuurlijke impacts is hieronder te vinden. De financiële impacts gaan met name over het weerstandsvermogen en de financiële exploitatie van een regeling. De bestuurlijke, inhoudelijke impacts geven inzicht in de bestuurlijke vertegenwoordiging, de stemverhouding, de mate waarin de doelen van de regelingen en de beleidsdoelen van de gemeente op elkaar zijn afgestemd en het eventuele imagerisico dat zich kan voordoen als gevolg van werkzaamheden van een regeling. In de paragraaf Verbonden partijen en de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing is een inhoudelijke toelichting hierop gegeven.

Hoe hoger de score op financiële en inhoudelijke impact (van groen via oranje naar rood), hoe gedetailleerder de sturingsinformatie via de planning en controlcyclus en overige bestuurlijke documenten. Dit betekent uitgebreidere informatie over DGJ, Veiligheidsregio, Waardlanden, Avres en Omgevingsdienst. Dit komt tot uitdrukking bijvoorbeeld raadsvoorstellen met zienswijzenbrieven dan wel bestuursrapportages c.q. begrotingswijzigingen van gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast is er een informatiestroom vanuit de gemeenschappelijke regeling rechtstreeks richting de raad via de lijst van ingekomen stukken.

3.8.4 A. Gemeenschappelijke Regelingen

GR Dienst Gezondheid & Jeugd

Vestigingsplaats	Dordrecht.
Korte omschrijving	<p>De GR Dienst Gezondheid & Jeugd bestaat uit een viertal organisatieonderdelen. Onderdeel van de Dienst Gezondheid & Jeugd zijn; de GGD Zuid-Holland Zuid, Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten (BLVS), Veilig Thuis (VT) en de Service Organisatie Jeugd (SOJ). Het organisatie onderdeel SOJ kent haar eigen begroting.</p> <p>De DG&J helpt inwoners mee te doen aan een gezonde en sociaal veilige samenleving. De interventies en acties van de DG&J zijn daarop gericht, waarbij (veer)kracht, eigen regie en het welbevinden van mensen centraal staat. De DG&J kijkt met een integrale blik naar haar taken, maakt verbinding tussen verschillende beleidsterreinen en bevordert samenwerking tussen verschillende organisaties aan gezamenlijke doelen.</p> <p>De Dienst Gezondheid & Jeugd verzorgt namens de 10 gemeenten in Zuid-Holland Zuid de uitvoering van diverse taken op het gebied van publieke gezondheid, maatschappelijke zorg en leerplicht. Daarnaast is de Dienst verantwoordelijk voor de aansturing van de uitvoering van de integrale jeugdgezondheidszorg. Ook bij rampen en crises, waarin de publieke gezondheid wordt bedreigd, treedt de Dienst Gezondheid & Jeugd op.</p>
Publiek belang	De Dienst Gezondheid & Jeugd bewaakt, beschermt en bevordert activiteiten die gericht zijn op het verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen en het vergroten van ontwikkelingskansen ten behoeve van de inwoners van Zuid-Holland Zuid.
Bestuurlijk belang	<p>Een lid van het B&W-college maakt deel uit van het algemeen bestuur en dagelijks bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling. Het aantal stemmen dat een lid kan uitbrengen in het algemeen bestuur wordt bepaald door het aantal inwoners van de gemeente. De gemeente Gorinchem heeft twee stemmen.</p> <p>Elk lid van het dagelijks bestuur heeft in de vergadering één stem.</p>
Financieel belang	De totale primaire begroting voor de Dienst Gezondheid & Jeugd 2025 bedraagt € 188 mln., waarvan € 155 mln. voor de Serviceorganisatie Jeugd. De in deze primaire begroting opgenomen bijdragen voor Gorinchem zijn €12,6 mln. (So-jeugd) en €2,8 mln. overig. Deze bijdragen worden/zijn bijgesteld op basis van de bijstellingsdocumenten.
Eigen vermogen	<p>Stand 1 januari 2024: € 2.676.000</p> <p>Verwachte stand 1 januari 2025: € 2.676.000</p> <p>Verwachte stand 31 december 2025: € 2.676.000</p>
Vreemd vermogen	<p>Stand 1 januari 2024: € 34.370.000</p> <p>Verwachte stand 1 januari 2025: € 34.288.000</p> <p>Verwachte stand 31 december 2025: € 34.207.000</p>
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: € 0
Risico's	De verschillende risico's staan beschreven in de jaarstukken (verplichte paragraaf) van de GR Dienst Gezondheid & Jeugd. We achten het zeer onwaarschijnlijk dat alle risico's zich in hetzelfde jaar zullen voordoen. Om risico's op te kunnen vangen wordt ook eerst gezocht naar dekking in de lopende begroting. Als dat niet langer houdbaar is, zal de Dienst gebruik maken van een reserve die gemaximeerd is op € 500.000. Wij achten dit afdoende om de meest voorkomende risico's af te dekken.

GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Vestigingsplaats	Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid (OZHZ) is gevestigd te Dordrecht.
Korte omschrijving	<p>OZHZ voert de wettelijke milieutaken uit voor de tien gemeenten in Zuid-Holland Zuid en de provincie Zuid-Holland. Voor een aantal deelnemers voert de OZHZ ook bouwtaken uit. Voor Gorinchem voert OZHZ op vier onderdelen milieutaken uit:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Algemene taken: De OZHZ adviseert voor wettelijke milieutaken voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Ook begeleidt OZHZ het hoger beroep en bezwaarprocedures op het gebied van milieu. 2. Vergunnen & melden: De OZHZ neemt de taken waar voor het toetsen en vergunnen van de omgevingsvergunning (milieu). Daarnaast ontvangt en controleert de OZHZ ook alle milieumeldingen. 3. Toezicht & handhaving: De OZHZ controleert de huidige situatie van het milieu en zorgt dat deze niet verslechtert. Dit doet OZHZ door inspecties uit te voeren bij werkzaamheden of bestaande bedrijven. Waar nodig worden wettelijke stappen ondernomen. 4. Expertise & advies: De OZHZ heeft specifieke expertise op het gebied van bijvoorbeeld bodem, geluid, lucht, omgevingsveiligheid en duurzaamheid. Hierover geeft de OZHZ advies bij ruimtelijke ontwikkelingen.
Publiek belang	OZHZ draagt bij aan een veilige, gezonde, duurzame en leefbare omgeving.
Bestuurlijk belang	Een lid van het B&W-college maakt deel uit van het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling. In het bestuur heeft Gorinchem 3 van de 100 stemmen. Dit sluit aan bij de financiële inbreng in de regeling.
Financieel belang	De totale omzet van de OZHZ bedraagt ca. € 28 mln. De bijdrage van Gorinchem bedraagt afgerond € 0,8 mln. Deze bijdrage bestaat uit een inwonerbijdrage en een bijdrage voor de milieutaken.
Eigen vermogen	<p>Stand 1 januari 2024: € 654.962 Verwachte stand 1 januari 2025: 539.962 Verwachte stand 31 december 2025: € 654.962</p>
Vreemd vermogen	<p>Stand 1 januari 2024: € 0 Verwachte stand 1 januari 2025: € 0 Verwachte stand 31 december 2025: € 0</p>
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: € 155.000
Risico's	<p>De Omgevingswet is en blijft ook in 2025 een leerproces. Mogelijke extra uren kunnen naar verwachting opgevangen worden in het Jaarprogramma 2025 van de OZHZ voor Gorinchem.</p> <p>Nota VTH: In 2024 implementeert de OZHZ de nieuwe Nota Veiligheid, Toezicht en Handhaving (VTH) in haar eigen organisatie, waarna het in 2025 voor de hele regio uitgevoerd wordt. De financiële impact hiervan is nog onbekend voor het Jaarprogramma 2025 van de gemeente.</p> <p>Voor 2025 vroeg de OZHZ extra gelden voor energiecontroles bij bedrijven, actualiseren van het zonebeheer en integrale advisering. Door het ravijnjaar zijn alleen de extra gelden voor de energiecontroles bij bedrijven toegekend. Die financiële ruimte is gevonden binnen het Jaarprogramma 2025. Voor het zonebeheer blijft een budget om door te gaan met de huidige actualisatie. Van integrale advisering van de OZHZ maakt Gorinchem zeer beperkt gebruik.</p>

GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

Vestigingsplaats	Dordrecht.
Korte omschrijving	Om de risico's op het gebied van de openbare orde en veiligheid te beheersen is de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZHZ) opgericht (2009) ter uitvoering van de Wet Veiligheidsregio's (2010). In de VRZHZ werken gemeenten, regionale brandweer, regionale ambulancevoorziening en de geneeskundige hulpverlening (GHOR) bij ongevallen en rampen nauw samen met politie en waterschappen. Daarnaast wordt er samengewerkt met overheidsdiensten en private partners. De VRZHZ wil behalve optimaal voorbereid zijn op een ramp of crisis, ook een belangrijke rol spelen met het voorkomen daarvan. Door de bundeling van krachten zorgt de VRZHZ voor de fysieke veiligheid, rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Publiek belang	De VRZHZ wil incidenten en rampen voorkomen door risico's te achterhalen en hierover te adviseren om deze zoveel mogelijk te beperken. De VRZHZ organiseert een daadkrachtige respons voor de bestrijding in acute situaties en de VRZHZ zorgt ervoor dat na een incident er zo snel mogelijk kan worden teruggekeerd naar de normale situatie zodat de maatschappelijk continuïteit gewaarborgd blijft.
Bestuurlijk belang	De burgemeester maakt deel uit van het dagelijks en het algemeen bestuur van de GR. In beide besturen is zij tevens vicevoorzitter. Bij het nemen van besluiten in het algemeen bestuur brengen de leden voor de gemeente die zij vertegenwoordigen elk één stem uit. Het algemeen bestuur beslist bij een meerderheid van stemmen. Indien de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag.
Financieel belang	Bijdrage van Gorinchem over 2025 bedraagt € 3.851.201
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 10.356.000 Verwachte stand 1 januari 2024: € 8.409.000 Verwachte stand 31 december 2024: € 7.532.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 84.739.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 86.034.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 90.378.000
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: € 0
Risico's	De ontwikkelingen van de CAO 2024 waren bij het opstellen van de begroting 2025 niet bekend. Wanneer deze negatief uitvallen kan een extra bijdrage van de gemeenten gevraagd worden. De verwachting is dat compensatie vanuit het Rijk onvoldoende zal zijn om deze (eventuele) kosten te compenseren.

GR Gevudo

Vestigingsplaats	Dordrecht.
Korte omschrijving	Gevudo beheert het aandelenpakket van twaalf gemeenten in de regio ZHZ in de N.V. Huisvuil Verbranding Centrale (HVC). Het aandelenpakket bestaat uit 529 aandelen. Voor al deze gemeenten verwerkt HVC het huisafval en voor een aantal ook de afvalinzameling. Daarnaast ontwikkelt HVC zich steeds meer als een duurzaam energiebedrijf.
Publiek belang	Gevudo behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten in de aandeelhoudersvergadering van de HVC N.V.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het algemeen bestuur en heeft zitting in het dagelijks bestuur. Via de GR is er invloed op het beleid van de HVC. De GR levert een lid in de raad van commissarissen van HVC in de vorm van een onafhankelijk externe. De GR levert ook een lid in de aandeelhoudersvergadering van HVC.
Financieel belang	Tegen maatschappelijk verantwoorde kosten verwerken van het afval. Gorinchem is deelnemer in de GR Gevudo welke de aandelen beheert van de NV HVC. Het betreft hier een belang van ruim 18%. Gevudo staat naar rato van haar deelname in HVC garant voor het nakomen van de financiële verplichtingen die HVC aangaat in het kader van de financiering van verbrandingsinstallaties en andere bedrijfsactiviteiten. Hiervoor wordt een garantstellingsprovisie ontvangen. De garantstellingsprovisie wordt aan de deelnemende gemeenten uitgekeerd o.b.v. de inwoneraantallen x tarief. Daarnaast wordt dividend aan de deelnemende gemeenten uitgekeerd.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 30.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 30.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 30.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 0 Verwachte stand 1 januari 2025: € 0 Verwachte stand 31 december 2025: € 0
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: € 0
Risico's	De risico's worden als 'beperkt' beoordeeld.

GR AVRES

Vestigingsplaats	Gorinchem / Meerkerk
Korte omschrijving	De uitvoeringsorganisatie Avres voert voor de aangesloten gemeenten de Participatiewet uit. Dit betekent dat zij bijstandsuitkeringen verstrekt, inwoners begeleidt naar werk en de werkgeversrol van de sociale werkvoorziening voert. Ook voert Avres het gemeentelijk minimabeleid uit en is schulddienstverlening bij Avres belegd. Daarnaast voeren zij ook nog extra taken uit, zoals de Leefgeldregeling voor Oekraiense vluchtelingen, herstelregelingen kinderopvangtoeslagaffaire, en uitkering van de Energietoeslag.
Publiek belang	Avres bedient inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt en inwoners met schulden. Een goede en laagdrempelige dienstverlening is voor hen erg belangrijk. Hiervoor werkt Avres samen met andere partners binnen het Sociaal Domein.
Bestuurlijk belang	Twee leden van het college maken deel uit van het algemeen bestuur van de GR. Elk lid van het algemeen bestuur heeft in de vergadering een stem. De besluiten van het algemeen bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen.
Financieel belang	De financiële middelen voor participatie en schulddienstverlening worden doeltreffend ingezet en komen ten goede aan de inwoners van Gorinchem. Daarnaast hebben we er als gemeente belang bij dat Avres financieel gezond blijft. Bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2025: € 33.005.758
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 15.109.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 15.109.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 15.226.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 10.217.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 10.217.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 10.217.000
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: € 500.000
Risico's	Begrotingsresultaat Het ontwerp resultaat van de begroting 2025 van Avres is een uitkomst met een aantal onzekerheden. De gehanteerde uitkomsten zijn overeenkomstig de septembercirculaire 2023. In de praktijk, bijvoorbeeld door een nieuwe CAO voor ambtenaren, kan blijken dat de indexering veel hoger uitvalt ten opzichte van de septembercirculaire 2023. Dit kan leiden tot een hogere gemeentelijke bijdrage. We gaan er van uit dat een hogere gemeentelijke bijdrage als gevolg van loon- en prijsstijgingen via het gemeentefonds worden gecompenseerd. .

GR Reinigingsdienst Waardlanden

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	Het op milieuverantwoorde wijze ophalen van ons afval en zorg dragen voor verwerking. Daarnaast heeft Waardlanden via dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) taken toegewezen gekregen voor het onderhoud van het openbare gebied.
Publiek belang	Het uitvoeren van gemeentelijke taken op het gebied van de afvalinzameling.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het bestuur van de GR. Bij stemming wordt 75% vereist van het aantal (gewogen) stemmen. Ter bepaling van het totaal aantal stemmen en het aantal stemmen per deelnemende gemeente in het bestuur wordt uitgegaan van 1) het totaal aantal huisaansluitingen van de deelnemende gemeenten, en 2) het aantal huisaansluitingen per deelnemende gemeente. De stemverhoudingen worden voor een periode van vier jaar vastgesteld. Voor het in het bestuur tot stand brengen van een beslissing bij stemming wordt de volstrekte meerderheid vereist van hen die een stem hebben uitgebracht.
Financieel belang	Iedere deelnemende gemeente betaalt jaarlijks een gemeentelijke bijdrage. Deze gemeentelijke bijdrage wordt berekend op basis van de door het bestuur vast te stellen verdeelsleutel. De begroting, inclusief het te voeren beleid, wordt door het bestuur vastgesteld. De Reinigingsdienst Waardlanden beschikt over een beperkte algemene reserve en een reserve grondwaardering om eventuele financiële tegenvallers op te vangen. De bijdrage van Gorinchem bedraagt conform de begroting 2023 Waardlanden: € 3.661.000 voor inzameling en € 1.131.000 (volgens de primaire begroting) voor verwerking. Dit is inclusief het uitstel van Diftar.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 1.655.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 1.357.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 1.508.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 33.800.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 29.622.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 29.527.000
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: € * rekening houdend met de standaard toevoeging aan de reserve grondwaardering ad € 140.000. Deze laatste is opgenomen in de exploitatie lasten, maar is bedoeld om de reserve grondwaardering te vullen.
Risico's	Dalende opbrengsten voor de grondstoffen kunnen de exploitatie onder druk zetten. Deze kunnen worden veroorzaakt door marktontwikkelingen maar ook door de kwaliteit van het scheiden van afval. Na de afsluiting van de ondergrondse containers, wordt per 1 januari 2024 Diftar ingevoerd en wordt er voor restafval betaald per lediging. Naar verwachting zal dit een positief effect hebben op het aantal kilo's restafval en daarmee ook op de kosten voor inzameling en verwerking. De invoering Diftar is complex waardoor de risico's hoger zijn dan gemiddeld.

GR Bureau Openbare Verlichting

Vestigingsplaats	Hardinxveld-Giessendam.
Korte omschrijving	De GR Bureau Openbare Verlichting heeft ten doel een bijdrage te leveren aan het beheer van de Openbare Verlichting in de bij de GR aangesloten gemeenten.
Publiek belang	Onderhoud van openbare verlichting.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het algemeen bestuur van de GR. Elk lid van het algemeen bestuur heeft in de vergadering een stem. De besluiten van het algemeen bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen.
Financieel belang	Het financieel aandeel van Gorinchem in deze regeling is op basis van het aantal lichtobjecten. Het voorschot per lichtmast is gelijk aan 2024, namelijk € 12,10. De bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2025: € 97.501,80
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 210.202 Verwachte stand 1 januari 2025: € 213.198 Verwachte stand 31 december 2025: € 215.798
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 319.146 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: € 2.600
Risico's	Als deelnemers uitstappen kan dit consequenties hebben voor de continuïteit en/of de gemeenschappelijke bijdrage. De risico's worden als beperkt beoordeeld.

GR Natuur- en Recreatieschap Lingebed

Vestigingsplaats	Kerk-Avezaath
Korte omschrijving	Het Algemeen Bestuur van het Natuur- en Recreatieschap Lingegebied heeft in december 1998 besloten om samen met een ander recreatieschap per 1 juli 1999 de BV Recreatieschap Rivierengebied op te richten. De maatschappij voert met haar overige vennootschappen een organisatie die gericht is op één kernactiviteit gericht op het in stand houden, verbeteren en uitbreiden van de openbare recreatieve toeristische voorzieningen. De GR'en Natuur- en Recreatieschappen sturen de BV recreatiemaatschappij Rivierengebied aan.
Publiek belang	Het in stand houden, verbeteren en uitbreiden van de openbare recreatieve toeristische infrastructuur. De infrastructuur kan in twee typen voorzieningen worden onderscheiden: de land- en routegebonden voorzieningen zoals paden, routes, veerpontjes en dagrecreatiegebieden.
Bestuurlijk belang	Een afgevaardigde van het college neemt zitting in het Algemeen Bestuur van het Natuur- en Recreatieschap Lingebed.
Financieel belang	De bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2025: € 0, de bijdrage is afgekocht.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 0 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 6.850 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Geen risico's

GR Belastingensamenwerking Rivierenland

Vestigingsplaats	Tiel
Korte omschrijving	Belastingensamenwerking Rivierenland (BSR) is een samenwerkingsverband op het gebied van lokale belastingen. De BSR zorgt voor het heffen en invorderen van gemeentelijke- en waterschapsbelastingen. Daarnaast voert de BSR ook de wet WOZ en BAG uit. Per 1 januari 2025 is de gemeente Gorinchem deelnemer van de BSR.
Publiek belang	Het uitvoeren van de werkzaamheden op het gebied van heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen. De BSR streeft ernaar om zoveel mogelijk belastingsoorten op één aanslag te zetten, zodat de inwoners van Gorinchem weten hoeveel belasting zij per jaar moeten betalen.
Bestuurlijk belang	Eén afgevaardigde van het college neemt zitting in het Algemeen Bestuur van de BSR.
Financieel belang	De reguliere bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2025: € 627.000. Voor de eerste drie jaar biedt de BSR een korting aan van € 810.000 totaal (€ 270.000 per jaar). In de reguliere bijdrage over 2025 is de korting al verwerkt.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 325.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 155.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 100.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 9.905.000 Verwachte stand 1 januari 2025: € 9.680.000 Verwachte stand 31 december 2025: € 9.512.000
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: € 0 * Gemeente Gorinchem is als deelnemer nog niet opgenomen in de begroting 2025 van de BSR.
Risico's	De verschillende risico's zijn beschreven in de begroting 2025 (verplichte paragraaf) van de BSR. Het is zeer onwaarschijnlijk dat alle risico's zich in hetzelfde jaar zullen voordoen. Voor de incidentele weerstandscapaciteit is een post onvoorzien opgenomen in de begroting van de BSR. Wanneer er kosten ontstaan uit risico's die niet in de begroting van de BSR zijn opgenomen en niet kunnen worden gedekt uit de post onvoorzien, wordt een beroep gedaan op de deelnemers van de BSR. De risico's worden als beperkt beoordeeld.

3.8.5 B. Vennootschappen en coöperaties

Hoog Dalem C.V.

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	Voor eigen rekening en risico voeren van een grondexploitatie Hoog Dalem samen met de partners verenigd in de C.V. Realiseren van woningen en voorzieningen op het gewenste kwaliteits- en kwantiteitsniveau in Gorinchem Oost conform de vastgestelde ruimtelijke en financiële kaders (grondexploitatie).
Publiek belang	Realiseren woningbouw en voorzieningen in Hoog Dalem.
Bestuurlijk belang	Twee leden van het college treden op als aandeelhouders van Hoog Dalem C.V. Het voorzitterschap in de vergadering van aandeelhouders rouleert per jaar. Besluitvorming van de directie vindt plaats op basis van unanimiteit. In de statuten (artikel 15 lid 7) is geregeld welke directiebesluiten de instemming van de aandeelhouders vragen. Die besluiten vragen een twee derde meerderheid, alle overige besluiten vragen om unanimiteit. De burgemeester treedt op als (stille) vennoot in Hoog Dalem C.V.
Financieel belang	De gemeente staat garant voor de leningen die de CV aangaat. Deze garantstelling bedraagt € 15 mln. De gemeente voert samen met Heijmans en AM de grondexploitatie Hoog Dalem. De gemeente neemt voor ongeveer 50% (€ 100.000) deel in het kapitaal van Hoog Dalem C.V. De gemeente is ook voor 50% beherend vennoot in de C.V.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 1.587.890 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 13.324.723 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De ontwikkeling van Hoog Dalem is vergevorderd. Hierdoor nemen de risico's steeds meer af. Marktrisico's zoals de rente kunnen effect hebben op de hoogte van de verkoopprijzen en productiekosten.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag.
Korte omschrijving	De BNG fungeert als intermediair tussen de kapitaalmarkt en decentrale overheden. De BNG kan gezien worden als een inkoopcombinatie van geld namens decentrale overheden. De BNG is een naamloze structuurvennootschap waarvan 50% van de aandelen in handen zijn van de Staat en de overige 50% in handen van decentrale overheden.
Publiek belang	De gunstige prijzen van financieringsmiddelen worden doorgegeven aan decentrale overheden, waaronder gemeente Gorinchem. Hierdoor wordt de kredietwaardigheid van gemeenten versterkt en kunnen zij relatief goedkoop lenen.
Bestuurlijk belang	De wethouder financiën heeft gemandateerde stemrecht in de AVA. Het bestuurlijke belang (stemrecht) wordt bepaald naar rato van het ingebrachte kapitaal.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem heeft een belang van 0,173% in het aandelenkapitaal. De boekwaarde van de aandelen is € 218.000. Van de nettowinst is in 2023 50% uitgekeerd aan de aandeelhouders conform het dividendbeleid.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 4.700.000.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 110.800.000.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De BNG heeft een lage solvabiliteitsratio. De BNG is echter een financiële instelling waardoor gegeven de aard van de activiteiten zij verhoudingsgewijs veel vreemd vermogen heeft en een relatief laag eigen vermogen. BNG wordt desondanks als een van de veiligste banken ter wereld wordt beschouwd. Oplopende rente kan invloed hebben op de leningenportefeuille van BNG en daarmee de stabiliteit van BNG maar voor nu wordt dit risico beoordeeld als beperkt.

Oasen N.V.

Vestigingsplaats	Gouda
Korte omschrijving	Kernactiviteiten zijn het winnen, zuiveren, distribueren en verkopen van drinkwater. Oasen N.V. maakt drinkwater voor 750.000 mensen en 7.200 bedrijven in het oosten van Zuid-Holland.
Publiek belang	Op duurzame wijze zorgdragen voor drinkwater.
Bestuurlijk belang	Een lid van het College heeft stemrecht in de AVA. Het daadwerkelijk bestuurlijk belang (stemrecht) in de AVA wordt bepaald naar rato van het ingebrachte kapitaal.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem heeft een belang van 4,55% in het aandelenkapitaal van Oasen.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 128.149.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 244.640.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Oasen N.V. is een solvabel bedrijf met een beperkt dividendregime. Door het droogtevraagstuk en vervuiling neemt de investeringsopgave voor Oasen toe om de toekomstige drinkwatervoorziening te kunnen verzekeren. Om deze investeringen op een financieel verantwoorde manier te kunnen realiseren, worden de tarieven verhoogd. De risico's nemen wel toe, maar worden nog steeds als beperkt ingeschat.

Stedin Holding N.V.

Vestigingsplaats	Rotterdam.
Korte omschrijving	Stedin bestaat uit verschillende bedrijfsonderdelen: netbeheerder, infrabedrijf en een netwerkbedrijf. Met elkaar zorgen zij ervoor dat klanten kunnen beschikken over (duurzame) energie om te leven, werken en ondernemen. Daarnaast verduurzaamt Stedin het energiesysteem en houdt zij het robuust en betaalbaar.
Publiek belang	Stedin draagt zorg voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de gas- en elektriciteitsnetten. Onderdeel van het beheer is dat uitval of onderbreking van de gas en elektriciteitstoevoer wordt geminimaliseerd.
Bestuurlijk belang	Een lid van het College heeft stemrecht in de AVA. Het bestuurlijk belang (stemrecht) in de AVA wordt bepaald naar rato van het ingebrachte kapitaal.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem heeft een belang van 0,6% in het aandelenkapitaal van Stedin. Daarnaast heeft de gemeente in 2021 een cumulent preferente aandelenpakket verworven ad € 1,36 mln.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 3.221.000.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 5.063.000.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De energietransitie is een grote opgave waardoor de resultaten onder druk kunnen komen te staan. In 2021 zijn hiervoor cumulatief preferente aandelen uitgegeven. De gemeente Gorinchem heeft ook deelgenomen aan deze uitgifte. Het Rijk heeft € 500 miljoen ter beschikking gesteld in de Miljoenennota 2023. In het traject voor extra middelen zijn in 2024 twee provincies en 21 gemeenten aangesloten als nieuwe aandeelhouders. Het is niet uit te sluiten dat Stedin opnieuw een beroep zal moeten doen op haar aandeelhouders indien er nog meer kapitaal nodig is.

Merwede LingeLijn Beheer B.V.

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	De BV MLL is opgericht voor de aanleg van de MLL tussen Dordrecht en Geldermalsen om onder andere de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van de deelnemende gemeenten te vergroten. De BV is nu verantwoordelijk voor het beheer van deze lijn.
Publiek belang	Openbaar vervoer.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college treedt op als vertegenwoordiger van de gemeente in de AVA. In deze AVA is elke gemeente vertegenwoordigd door één persoon/één stem. Besluiten in de AVA worden genomen bij volstreekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen.
Financieel belang	De investering in de Merwede LingeLijn heeft een totale omvang van circa € 55 mln. Hiervan komt circa € 10 mln. voor rekening van Gorinchem.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 250.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 0 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Als gevolg van het schrappen van station Gorinchem Noord heeft deze BV geen expliciete functie meer en wordt bekeken wat de alternatieven zijn in samenwerking met andere gemeenten. De risico's zijn beperkt.

Gemeente Gorinchem Deelneming B.V.

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	De vennootschap heeft ten doel het oprichten van, het deelnemen in, het besturen van en het toezicht houden op ondernemingen en vennootschappen, waaronder mede wordt begrepen het deelnemen als commanditaire vennoot in ROM-S C.V.
Publiek belang	Door de deelneming in ROM-S C.V. wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van het Bedrijventerrein Schelluinen-West.
Bestuurlijk belang	De vennootschap is eind 2006 opgericht als onderdeel van de juridische structuur van ROM-S C.V. Het bestuurlijk belang loopt dan ook parallel aan ROM-S C.V. (zie hetgeen bij die verbonden partij is vermeld).
Financieel belang	In het verleden nam de B.V. voor 17,3% deel in ROM-S C.V. Per 1 januari 2024 is ROM-S C.V. ontbonden.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 44.173 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 1.516.565 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De risico's worden als beperkt ingeschat.

Huisvuil Verbranding Centrale (HVC) N.V.

Vestigingsplaats	Alkmaar
Korte omschrijving	HVC N.V. verwerkt ons huishoudelijk afval en ontwikkelt zich als een producent van duurzame energie voor haar aandeelhouders. Binnen GEVUDO verband wordt een aandelenpakket HVC van de twaalf deelnemende gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid beheerd. Het gaat om ruim 18% van de gemeentelijke aandelen HVC, waarvoor de GEVUDO gemeenten garant staan. HVC keert hiervoor een jaarlijkse vergoeding uit en zo mogelijk een winstuitkering. Dat laatste is in de afgelopen jaren niet gebeurd, omdat de aandeelhouders er voor gekozen hebben het aandeel vreemd kapitaal in HVC te reduceren.
Publiek belang	De verwerking van onze huishoudelijke afvalstromen en de productie van duurzame energie.
Bestuurlijk belang	De realisatie van een circulaire economie en ondersteuning bij de energietransitie.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem staat garant voor € 9,8 mln. van het bedrijfskapitaal van HVC N.V. De jaarlijkse risicogarantie uitkering bedraagt € 850.000 overall, inhoudende € 70.000 voor Gorinchem.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 233.501.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 928.387.000 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Omdat HVC steeds meer afhankelijk wordt van de opbrengsten van de geproduceerde duurzame energie, hebben de energieprijzen grote invloed op het bedrijfsresultaat. De vermogenspositie van HVC is nog niet voldoende om zonder garanties van gemeenten te opereren maar is wel aan het verbeteren. Het risico voor HVC wordt beoordeeld als beperkt.

Coöperatie i_lab

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	i_lab is een coöperatief platform voor Gorinchem en de regio waar leren, werken en innoveren samenkomen en technologische ontwikkelingen in de verschillende branches uitgangspunt zijn. i_lab is een fysiek centrum op de campus in Gorinchem. Het is bovendien een knooppunt in het netwerk van samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid in de regio Gorinchem, hét netwerk voor onderlinge verbinding en kennisuitwisseling.
Publiek belang	Het i_lab is een plek en een netwerk waar door samenwerking tussen scholen en bedrijven een krachtig innovatief (beroeps)onderwijs (po, vo, mbo, hbo en wo) wordt gerealiseerd en een Leven Lang Ontwikkelen wordt gestimuleerd; voor een groter vernieuwings- en aanpassingsvermogen van stad en regio.
Bestuurlijk belang	<p>Het rapport Samen voor elkaar van Berenschot geeft in haar conclusies aan dat als Gorinchem haar regiofunctie wil behouden en of versterken, ze blijvend moet investeren om een aantrekkelijke onderwijsstad voor de regio te blijven. Het i_lab en de verdere ontwikkeling van de campus zijn complementair.</p> <p>Namens de gemeente zitten twee leden van het college in het algemeen bestuur van het i_lab. Het onderwijsveld en het bedrijfsleven hebben ook elk twee personen die zitting hebben in het algemeen bestuur.</p>
Financieel belang	De gemeente heeft een budget beschikbaar gesteld van € 6,65 mln. voor de uitwerking en realisatie van het i_lab, waarvan € 1,9 mln. gedekt uit de Regiodeal.
Eigen vermogen	<p>Stand 1 januari 2024: € 0</p> <p>Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B.</p> <p>Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.</p>
Vreemd vermogen	<p>Stand 1 januari 2024: € 312.336</p> <p>Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B.</p> <p>Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.</p>
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De ontwikkeling van het i_lab is een taakstellend budget. Het i_lab heeft zich tijdelijk gevestigd in het Da Vinci College in Gorinchem. Medio 2024 is gestart met de verbouwing van de definitieve locatie. Begin 2025 is de verbouwing afgerond en verhuist i_lab naar haar definitieve locatie. De risico's zijn beperkt.

3.8.6 C. Stichtingen

Stichting Binnenstadsmanagement Gorinchem

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	De stichting heeft tot doel de verbetering van: a. de economische positie en uitstraling van de Gorinchemse binnenstad; b. de samenwerking tussen partijen die hierop invloed uitoefenen.
Publiek belang	Een economisch en maatschappelijk goed functionerende en voor bewoners en bezoekers aantrekkelijke binnenstad met voldoende faciliteiten
Bestuurlijk belang	Een afgevaardigde van het college (portefeuille Economie en Toerisme) heeft zitting in het bestuur
Financieel belang	Bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2025: € 76.155
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 25.111 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: 5.768 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Geen bijzonderheden.

Stichting Vesting3hoek

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	De Vestingdriehoek is een toeristisch samenwerkingsverband tussen Gorinchem, Woudrichem, Zaltbommel, Slot Loevestein en Fort Vuren met als verbindende factor de veerdienst van Riveer die de bezoeker van de ene naar de andere locatie vervoert.
Publiek belang	Grensoverschrijdende samenwerking tussen partijen om economische spin-off en strategische doelen te realiseren die de locaties afzonderlijk van elkaar niet kunnen bereiken.
Bestuurlijk belang	Een afgevaardigde van het college (portefeuille Toerisme) neemt zitting in het bestuur en treedt hierbij op als voorzitter.
Financieel belang	De deelnemende gemeenten Gorinchem, Altena, Zaltbommel en West Betuwe investeren naar belang in de samenwerking. Gorinchem draagt jaarlijks € 12.500 bij aan de Stichting.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2024: € 60.672 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2024: € 0 Verwachte stand 1 januari 2025: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2025: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2025 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Geen bijzonderheden.

Begroting 2025

Financiële begroting

